

17.18.

19

~~1924~~

Interieur

kávéház és
lakóház

Szerkeszti
Kovács Béla

JASCHIK R. RAJZA.
1912.

Jparművészeti, kávéházi
és színházi képes folyóirat
Megjelenik havonként két
szer. ára egy évre 20 k:
egyes szám 1 korona.

LAPUNK egyes számonként kapható: Ranschburg Gusztáv, IV., Ferenciek tere 2. — Adorján Testvérek VII., Erzsébet-körut 16. sz. — Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. Andrásy-ut 21. — Róth L. dohánytőzsde, Nagymező-utca 31. — Konti Józsefné különlegességi tőzsde VI., Andrásy-ut 29. — Pfeiffer Ferdinánd, Kossuth Lajos-u. 7.

Hajdu Dénes épület- és műlakatos
BUDAPEST, VII.,
Munkás-utca 11. sz.

Készít mindennemű lakatos disz munkákat vasból és rézből.

Fack Pál vasáru, épület- és butor-
vasalás, szerszám, házi- és
konyhaberendezések raktára
Budapest, VII., Rákóczi-ut 49. Telefon 58-88.

“ASBESTIT”

a jelenkor legjobb hézagmentes as-
bestpadlója és falburkolata, gyártja
a Magyar Asbestit Padlógyár

Rác József

Telefon

63-24.

BUDAPEST, VII., ELEMÉR-UTCA 11.

SZIMON ISTVÁN

csemege, fűszerek és italok áruháza. — Évek hosszú sora óta a leg-
több és legelőkelőbb szálloda, vendéglő, kávéház stb., stb. szállítója.

Villamos hűtőházak,
kávépörkölt stb.

A cég áruházai Budapesten: V., Váci-körut 12, V., Váci-körut 60,
VI., Bajza-utca 16. Központi irodák és raktárak: V., Akadémia-utca 7.

UNGÁR ÉS FISCHER

BANKÜZLETE

Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 10.

Telefon interurban 143-92.

Cégünk nemcsak a szállodák és kávéházak közveti-
tésével, hanem azok finanszírozásával is foglalkozik.
Convertál ezen szakmában tartozásokat, rendez fi-
zetésképtelenségeket és fizetési zavarokat. Keresztül-
visz discrétan minden e szakmába vágó transactiókat.

Excelsior-Szálloda

Budapest, VII. kerület, Rákóczi-ut 72. szám.

Excelsior American bar és Grill room.

Külön feljárt az utcáról a félemeletre.
Nyitva este 8 órától. Caviár, Osztriga és
Langouste különlegességei, az amerikai
italok százféle keverékei és olcsó árai, a
legujabb látványossága a főváros esti
közönségének és gourmandjainak.

TORLEY-PEZSGŐ

Palme Kristóf és Tsa

Parchen-Schelten

Vezérképviseelő:

KOFFLER JAQUES

BUDAPEST, VII.,
BAROSS-TÉR 15.

Üvegcsillár- és lámpa-
gyár.

Különlegességek:

csillárok, kandeláberek, lyrák,
ámpolnák és falikarok
villanyos, gáz- és acetilén-
világításra.

TELEFON
18-99

ALAPÍTOTT 1890-BEN

TELEFON
18-99

WOTTITZ MANFRÉD ÉS TÁRSA
KLISÉKÉSZÍTŐ MŰINTÉZET
CINKOGRAFIA, BUDAPEST
VI. KERÜLET, EÖTVÖS-UTCA 48. SZÁM

ÉS ÉS ÉS AJÁNLKOZIK MINDEN SZAKMÁBA VÁGÓ
MUNKÁK MŰVÉSZIES ELKÉSZÍTÉSÉRE, U. M.: DÖMBÖR-
NYOMÁSOKHOZ VALÓ STANZNIK, FOTOTIPIÁK, REMI-
GRAFIAK, AUTOTIPIÁK, KÜSEK HÁROM ÉS NÉGVYSZINŰ
NYOMÁSOKHOZ. FÉNYKÉPFELVÉTEL HÁZON KIVÜL ÉPÜLE-
TEKRŐL ÉS ŰZLETEKRŐL; INTERIEUR-OK, TAJKÉPEK STB.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
 V. Király-u. 106
 telefon: 125-08

Interjú

a Kávéház és Lakóház
 szak- és iparművészeti képes
 folyóirat szerkesztője
 Kovács Béla

Megjelenik havonta kétszer
 ára egy évre 20k
 egyes száma 1k

I. ÉVFOLYAM
17-18. SZÁM *

BUDAPEST, 1912
* OKTÓBER 15

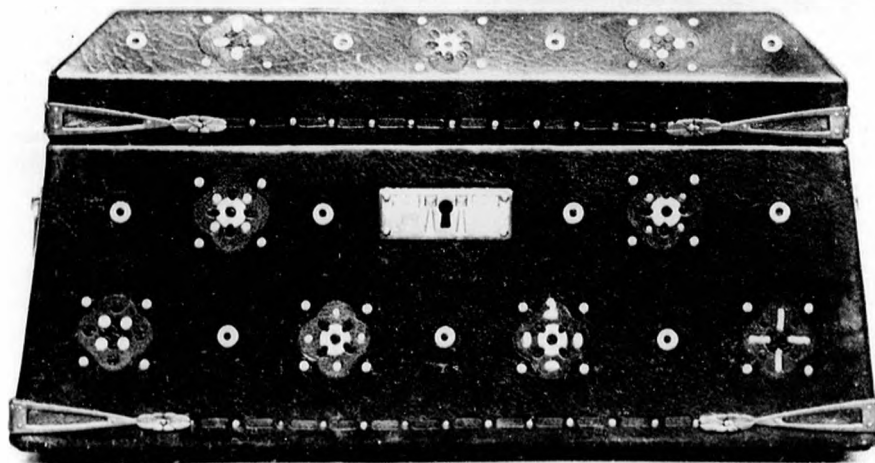
Bőrdobozok, linoleumnyomattal és kezi festéssel, Horn Ilona és Tóttössy Ella tervei.

Boîtes de cuir avec empreinte de linoléum, peintes de main après les desseins de Héléne Horn et Gabrielle Tóttössy.

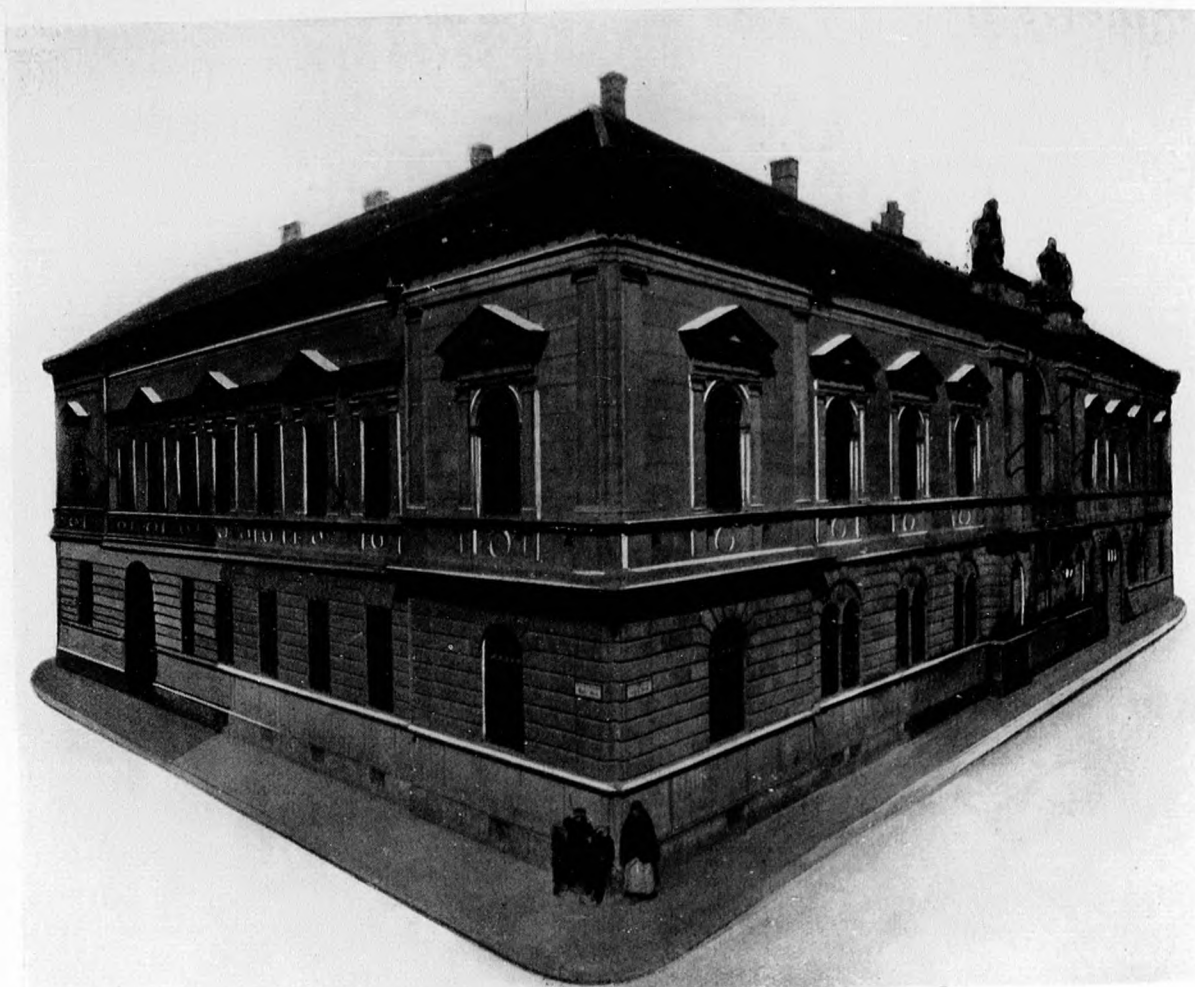
Vászon és selyem dobozok. Kezdő növendék munkák.

Boîtes de toile et de soie. Ouvrages des élèves.

Kézimunka doboz, bőrintarziával, Olszovszkyné B. Margit terve.

Boîte pour Ouvrages de main, avec incrustation de cuir, après le dessein de Mme Marguerite Olszowszky.

A Művészház új palotája átépítés előtt.

Le nouveau Palais des Arts, avant la transformation.

A MŰVÉSZHÁZ ÚJ PALOTÁJA.

A magyar művészi kultúra és mindaz, ami társadalmi vonatkozásaiban bekapcsolódik művészi kultúránkba, determinálta-e azt a nagyszerű eseményt, amely a jövő év első napjaiban országos eseménynek ígérkezik, vagy ez az esemény fogja művészi és társadalmi kultúránk új etappejét jelenteni a jövő alakulásában? — ezek a kérdések kíváncsoknak élénk, amikor egy diszkrét csöndben készülődő eseményről előre el akarunk egyet-mást mondani.

Ha töviről-hegyire a leggondosabb aprólékossággal és objektivitással fel is tárnók mindazt, ami ebből a készülődő eseményből már előre kibontakozik, ha írásban, képben idehoznánk mindazt, ami ennek az eseménynek a keretein belül meg fog valósulni, csak egy grandiózusan nagy és páratlanul szép terv állana az olvasó előtt. A fantáziánkat kellene kiegészítőül adnunk, hogy némileg érzékelhetővé tegyük azt,

ami itt valóra fog válni. Mert ha egyszerűen azt mondanók, hogy ezerkilencszáztizenháromban, az év első napjaiban át fogják adni a nyilvánosságnak a Művészház új palotáját, amely a néhai gróf Zichy Jenő Rózsa-utcai palotájának átépítésével készül s hogy ebben lesznek az új Művészklub helyiségei is, épen olyan kevésbé tudnánk ebben az objektíven rövid kijelentésben sejtetni, hogy a nagyszerű koncepcióknak milyen megvalósulása intéződik el pár hónap alatt, mintha azt mondanók, hogy egy európai színvonalú s a magyar kultúrának páratlanul álló eseménye előtt állunk.

Amióta a Művészház kivonult régi helyiségeiből, egy rövid híradás annyit jelentett csupán, hogy a Művészház vezetősége megkezdte ujonnan vásárolt palotájának, a gróf Zichy Jenő-féle Rózsa-utcai palotának átépítését.

Attól a perctől fogva olyan munka indult meg a legnagyobb csöndben, amelynek szálai — teljes

joggal mondhatjuk — behálózták az egész magyar társadalmat.

Grandiózus tervezetések érlelődtek, szinte emberfeletti koncepciók valósultak meg, a legpazarabb ötletek helyezkedtek el, száz és száz apróbb esemény vitte rohamosan előre ezt a nagystilű tervet; a magyar társadalmi élet legjava és a művészeti körök sokféle rétegein futottak át a szálak — a Művészház vezetőségéig . . . és január elején meg fog nyilni a Művészház új palotája.

A magyar társadalmi és művészi kulturának olyan palotája lesz ez, amely reprezentálni fogja mindannak, ami benne kialakulni fog — európai jelentőségét.

Nemcsak a magyar társadalmi életnek, művészetnek, szellemi életnek lesz ez a fókusz, hanem egyetjelentése a nyugat legfejlettebb, hasonló törekvéseinek! . . .

Hogy ezek a nagy koncepciók megvalósulhassanak, ahhoz első sorban olyan miliőről kellett gondoskodni, amely ne csak kerete, hanem magának az egész nagy gondolatnak kifejezője is legyen.

A szó legkifejezőbb értelmében vett olyan palotára volt szükség, amely a legtökéletesebben megfeleljen ennek a grandiózus tervnek.

Ahol a művészet és a művészek, ahol a szellemi élet egész illusztris társadalma otthonra találjon.

Emberfeletti munka, sok-sok akadály után ez az otthon immár nem messze van a megvalósulástól.

Ha eddig a Művészház szellemi részéről beszélünk, most el kellene mondanunk, hogy milyen lesz ez a palota s a beosztásnak, az elrendezésnek, a gyakorlati céloknak, a páratlanul tökéletes művészi izlésnek, a pazar kényelemnek, az építési ötleteknek mily gazdag kihasználása fog itt valóra válni.

A Művészház új palotájának átépítésekor kettős célt kellett a tervező Vágó Lászlónak szem előtt tartania, mert a palotában kap otthont a most alakuló új Művészklub is. A Rózsa- és Szegfű-utcák sarkán épült volt Zichy-féle palota kettős frontjával erre alkalmasnak is kínálkozott.

A Művészház palotájában a Művészklub teljesen elkülönített elhelyezést fog nyerni, de a terv szerint ez az elkülönítés nem lesz teljesen szeparatív, ameny-

nyiben szükség esetén, bizonyos alkalmakkor a palota összes helyiségei összekapcsolhatók lesznek, a Művészház és Művészklub helyiségei egymásba fognak nyilni s ilyen alkalmakkor ezernél több ember elférhet ebben a ragyogó palotában.

Az elkülönítést már a külső részek is jelezni fogják oly módon, hogy amíg a Művészház külön bejárata a Szegfű-utcában lesz, a klubé a Rózsa-utcából nyílik.

A Szegfű-utcai bejárat nagy oszlopos előcsarnokba vezet, ahonnan díszes márványlépcsőn jutunk fel az emeletre. Itt lesznek a Művészház tulajdonképeni helyiségei.

Öt nagy felső világítású kiállítási terem áll majd a kiállítások rendelkezésére, amelyeknek alapterülete körülbelül 500 négyzetméter lesz.

Az emeleten lesz a Művészház nagy lépcsőcsarnoka — külön művészi szenzáció, — amelyet nagyszerű freskók fognak díszíteni. Hogy a művészetnek milyen értékeit reprezentálják ezek a freskók, elég, ha egyelőre a neveket említjük fel, amelyek e freskók megörökítői jelentik: Csók István, Egrý József, Ferenczy Károly, Herman Lipót, Iványi-Grünwald Béla, Jávör Pál, Jaschik Álmos, Kádár Béla, Körösfői Kriesch Aladár, Kernstok

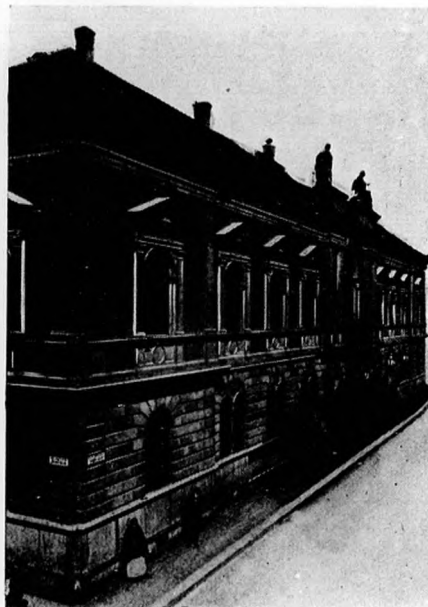
Károly, Olgyay Ferenc, Rippl-Rónai József, Vaszary János és Zichy István gróf.

A freskók mellett szobrok fogják még művészből tenni a lépcsőcsarnokot.

Itt fenn lesznek a Művészház hivatalos helyiségei, az elnöki, igazgatói, titkári és irodai helyiségek. A megfelelő tágas képraktár a souterrainban lesz.

A Művészklubba — mint említettük — a Rózsa-utcai bejárat vezet. Tágas előcsarnok fogadja majd az érkezőt, ahol a ruhatárak, telefon, toilette, fodrászhelyiségek lesznek elhelyezve. Az előcsarnok egy nagy központi hallba vezet, ahonnan — a klub legtökéletesebb megoldása — az összes helyiségekbe bejuthatunk.

A klub helyiségei nemcsak elrendezés tekintetében, hanem számban és célszerűség szempontjából is tökéletesen kielégítenek minden várakozást. A klubmilliónek nagyszerűbb megoldását elgondolni sem lehetett volna.

A Művészház új palotájának Szegfű-utcai homlokzata.
La façade du Palais des Arts sur la Rue-Szegfű.

Legimpozánsabb lesz a klub hall-ja, egy 13 méter hosszú és 10 m. széles terem és a nagy szalon, egy 18 m. hosszú és 7.5 m. széles terem. A biliárdozók egész zavartalanul szórakozhatnak majd a külön biliárd-teremben, amely 9 m. hosszú és 5.5 méter széles lesz.

Azok pedig, akik a klubban olvasni akarnak, olyan olvasó-termet találnak, ahol nemcsak a lapok egész tömege, hanem pompás könyvtár is rendelkezésükre áll. Lesz egy játék-szoba és egy 12 méter hosszú nagy játék-terem is. A hallból külön lépcső vezet fel az emeletre, ahol egy nagy és két kisebb étterem lesz. A nagyobb étterem az estélyek, összejövetelek, a kisebb termek az intimebb társaságok céljainak felelnek meg inkább.

Külön látványossága lesz a Művész-ház palotájának a földszinten levő nagy díszteremszinpaddal.

Már méreteivel is imponálóan hat ez a díszterem, amelynek hossza szinpaddal együtt 25 méter, szélessége 13. Hangver-

senyek, multságok, felolvasások megtartására alkalmasabb helyiséget alig találunk, mint ezt s már előre is megjósolhatjuk: a szezon minden napján más és más társaságokat fog ez a terem vonzani s a ragyogó koncertek, estélyek egymást fogják érni a Művész háznak ebben a gyönyörű termében.

Meg kell még említenünk, hogy az egész palota összes helyiségeit központi fűtés, villanyvilágítás fogja fűteni és világítani.

Utoljára hagyjuk a palotának azt a páratlanul ragyogó részét, amelyhez fogható alig van nálunk. Valóságos tündérbertet varázsol majd V á g ó László, a palota építője, a Rózsa-utcai rész fölé. 30 m. széles terraszos kert kerül ide, amely a nyári estéken ragyogó világításfényben fog majd tündökölni. Oszlopokkal lesz tagolva a terrasz; buja szinpompájú virágok színei ragyognak mindenütt. Szökőkutak vizének sugarai fogják hűsíteni a nyáréji éjszakák melegét, ám a művészet is helyet fog itt kapni egy egész

sereg talentumus szobrász alkotásaiban. Mindenféle szobrászi munkák, figurák, reliefek fognak majd harmónikusan elvegyülni a virágok és oszlopok között. Csikász Imre, Kisfaludi Strobl Zsigmond, Körmendi Frim Jenő, Lányi Dezső, Medgyessy Ferenc, Sámuel Kornél, Szentgyörgyi István egy-egy szobrászi munkával lesznek itt képviselve.

A Művészkлуб berendezéséről egyelőre csak annyit árulhatunk el, hogy az Falus Elek tervei után készül és ezzel talán mindent megmondottunk.

Az ő neve ma a nagyszerű izlést, finom ötleteket talán legméltóbban reprezentálja . . .

A legfőbb érdemért járó elismerést utoljára kellett hagynunk. A Művész-háznak vezetősége, amely a legnagyobb csendben, minden kérdés nélkül végzett olyan emberfeletti munkát, amely mint energiakifejtés, mint nagyszerű és tiszta ambíció egymagában is csodálatraméltó, a magyar kulturának olyan szolgálatot végezett, mely nevüket örökké

emlékezetessé fogja tenni. És amikor Budapestnek és az ország társadalmának egy pazar művészpallotát adnak, munkájuk sikere felett nekik lehet meg a legnagyobb örömük és elégtételük!

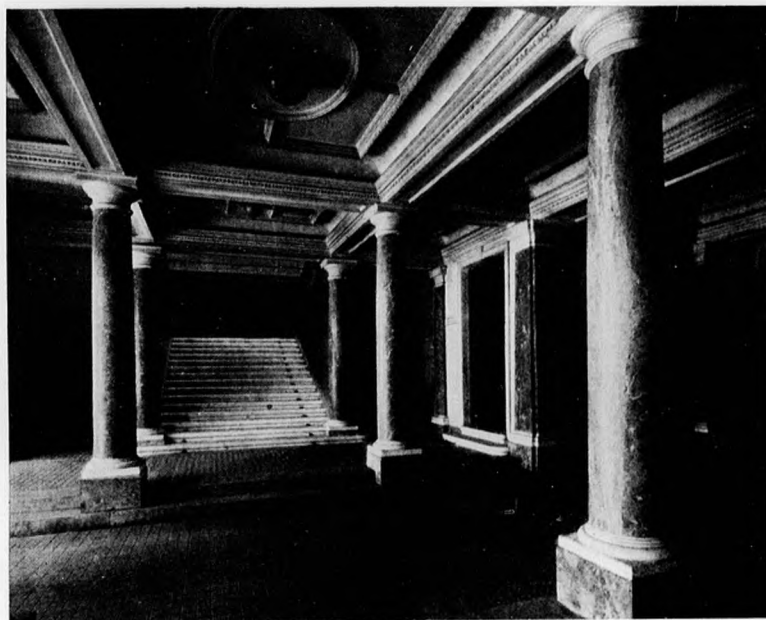
Iván Ede.

BUDAPEST, MINT MŰVÉSZI MILIÓ.

Nagy átalakulások és társadalmi forrongások emóciójában folyt le Budapest élete az utolsó évtized alatt. Különös, új erők kaptak lábra s az élet a maga nagy tülekedésében kezdte kiválasztani a világvárosok társadalmának ama jegecesedését, amelynek lapjai, formái hasonlóak ugyan mindenütt, de amelyeknek mégis van bizonyos speciális helyi sajátossága.

Ma Budapest — bár alakulásában sok még az erjedési processzus — nem messze van attól a kiforrottságtól, mely idővel mindenre rá fogja majd nyomni speciális budapesti bélyegét.

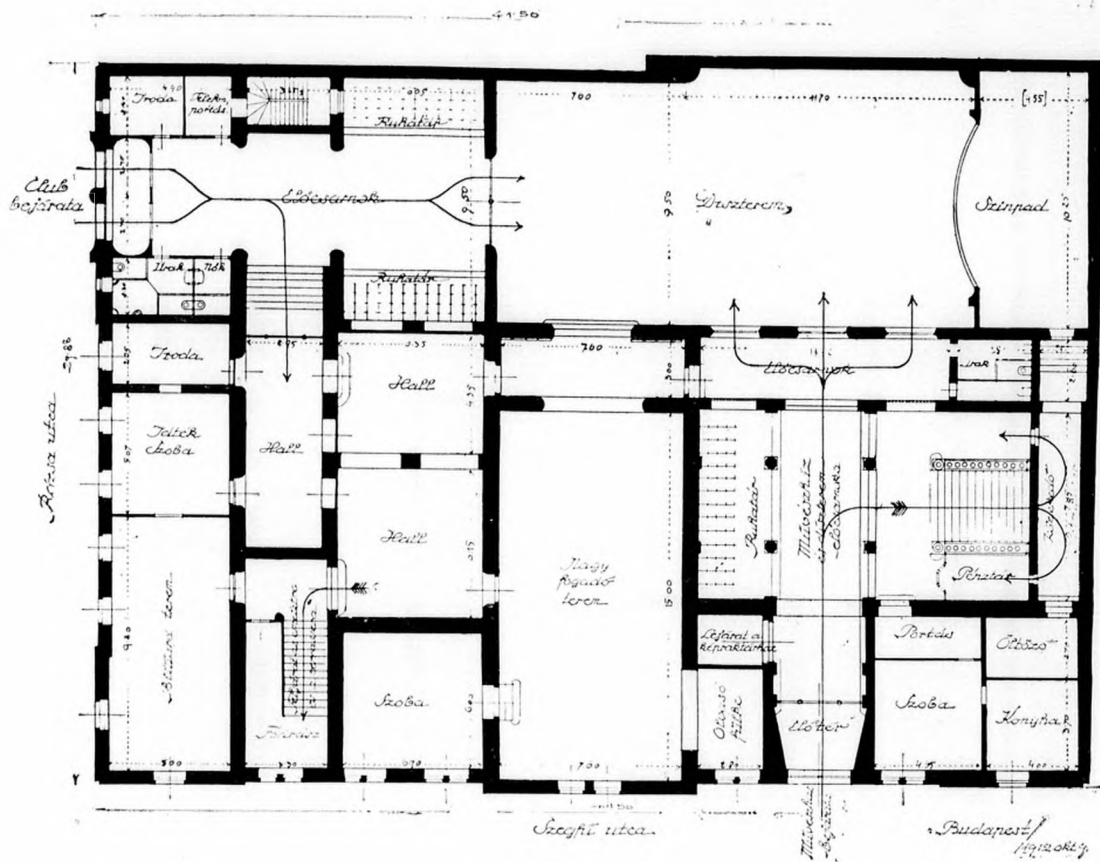

A Művészház új palotájának lépcsőháza. — La cage d'escalier du nouveau Palais des Arts.

A Gróf Lichy Jenő fele palota
átalakításának tervse
művészeti és művészképző
céllal

Földszinti alaprajz
1:100

Ma már van modern értelemben vett budapesti élet, budapesti társadalom, budapesti szokásmód, társadalmi tünetek, tömeg és egyéni gravitációk, megvan egyszóval Budapest természetrajza. Budapest életének, művészi és irodalmi szempontból nézve, meg van immár a maga dekoratív elhelyezkedése, konstrukciója, szilhuettje, színe, formája és hangulata.

Másutt a művészet, mely rendszeren előjáró, vagy legalább is kísérő társa a társadalmi életnek, szinte mindenütt megelőzi az irodalmi impressziókat, nálunk csaknem nyoma vész ezen idő alatt a milióalakulásokból fejlődhető művészetnek.

Minden szellemi és értelmi kapcsolatot a művészet közvetít. Az őskori ember primitív faragása, ákumbákumja nem azt mondja-e nekünk, hogy a művészetnek az emberi lélekre való szuggesztív hatása még öntudatlanul is benne van az emberi érzékekben?

Az emberi gondolat megrögzítésének első primitív formája, a kőbe való vésés, a rovátkolás, az írásjel,

már a szellemi érettség bizonyos fokán volt csak lehetséges, de a formának s színnek, mint a szemet szórakoztató és érzékeket foglalkoztató szuggeszióknak, mely a primitívességében is művészi öntudatlanságból ered — aprioritása elvitázhatatlan.

A modern időkben a művészetnek az irodalomhoz való viszonya az, hogy az irodalom, mint elvontabb szellemi és értelmi rezultátum, mindig követte a művészetet — minden evolúcióban.

A „Montmartre artistique“-ben amely csodálatos irodalmi és művészi emóciókat váltott ki, a Salisék, Bruanték csak látszólag előzték meg a Willette-ek, Toulouse Lautrec-ek jelentkezését

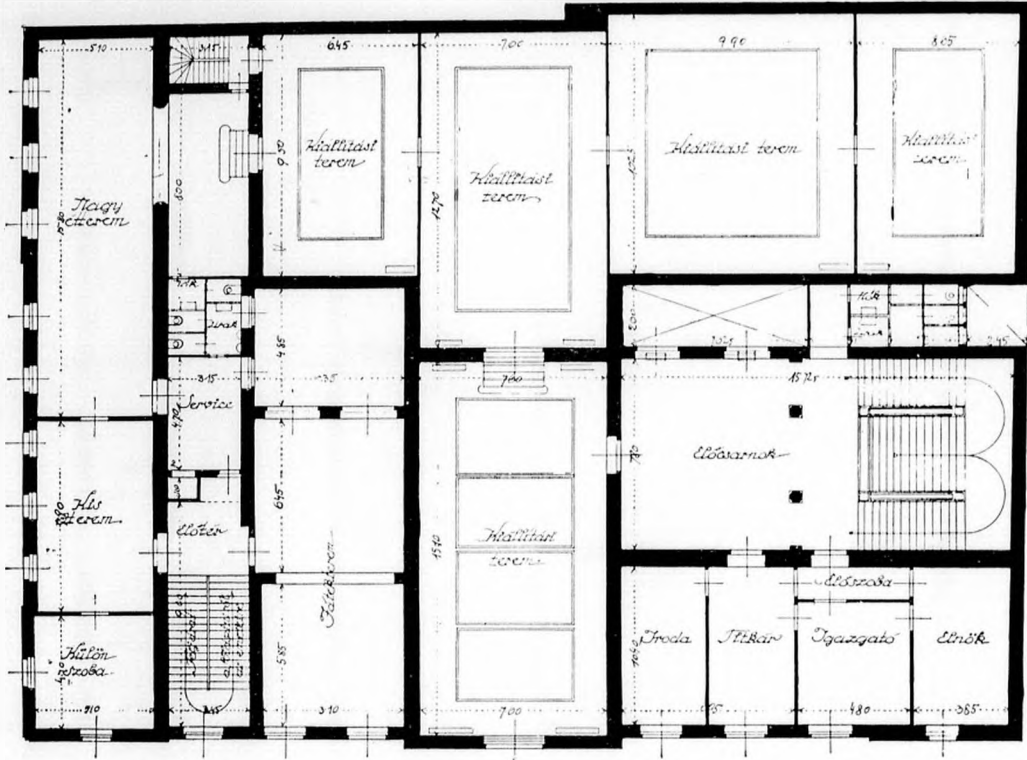
A modern szimbolista irodalom a szimbolista művészet szuggesziójára született.

És ez így van mindenütt. Mikor a magyar művészet egyik gravitációja teljesen rávetette magát a tájpikturára s állandóan a szabadban ütötte fel sátorát, ugyanakkor az irodalmi hajlamok között is egy egészen

A Graf Zichy Jenő Péle palota
átalakításának terve /
művészház és művészklub
célfaira.

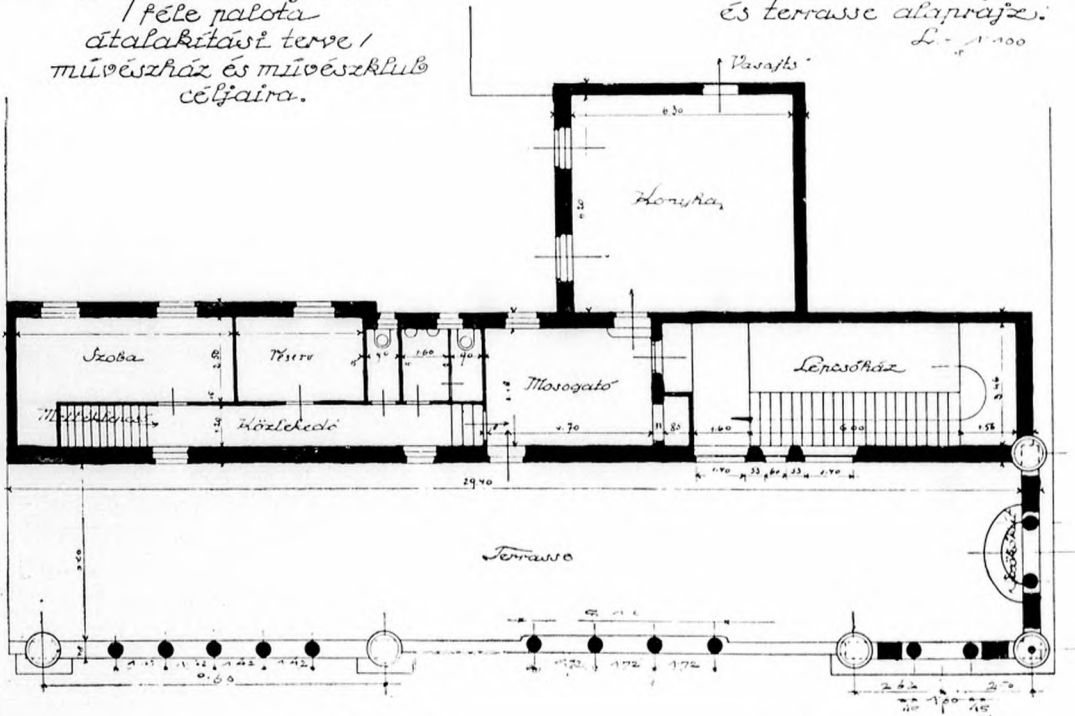
Emeleti alaprajz.
Mért. 1:100

Budapest, 1912. okt. Vajtkó

A Graf Zichy Jenő
Péle palota
átalakítási terve /
művészház és művészklub
célfaira.

Pádlás építmény
és terrassa alaprajz.
L - 1:100

Rózsa utca

Budapest / 1912. okt. 11. Vajtkó

uj irány támadt, mint Budapest modern életalakulásának következménye.

Költők, írók, novellisták, kezdik észrevenni, hogy a fővárosi élet egészen új jelenségeket vet felszínre s ezek a jelenségek Budapest talajából nőnek ki.

A főváros egészen új, originális típusokat teremt társadalmában, szociális hullámozásában olyan jelenségek mutatkoznak, amelyek a többi világvárosétól teljesen elütők: az egész Budapest kezdi a maga sajátos, de egyéni képét felvenni, létrehozza a külön argotját s ma már a modern Budapest irodalmilag csaknem egészen fel van dolgozva, ki van aknázva . . .

És ugyanekkor az itt benn vesztegelő művészetünk nem tudta, mihez kezdjen. Egy kisebb gravitáció az arcképfestésre adta magát, ami gazdaságosabb is, de meg a divat szükségleteit is kielégítette.

Mit csinált a nagyobb rész?

A genrének, amely inkább festett irodalmi poéma volt, a nagyközönség még hódolt ugyan, de a modern irányok művészi berkeiből már erős vihar tört elő, hogy elsöpörje az utolsó foszlányait is ennek az izlésnek. Azok, akik ugyancsak kiaknázták ezt a közizlést, érezni kezdték, hogy létüket új alapra kell áttenniök. A közönség izlését szolgálhatták volna ugyan továbbra is a régi mód szerint, de körülöttük akkor már magasra csap a modern művészi áramlatok hulláma. Nosza hamar megcsinálják a megalkuvás rendszerét: festegetik továbbra is a genrét, de modern izt adnak neki. Világítási effektusok, színtoltok, modernebb technika kerülnek most a genre vásznaira, de az irodalmi lóláb azért csak kilátszik a művészi köntös alól továbbra is.

A münchen—párisi művész-szomszédtság ebben az időben még erősen kísért. Azok a művészek, akik hazajövet itt maradnak a főváros miliójében, még müncheni és párisi impressziók hatása alatt állanak. Ezeknél az impressziók olyan dolgok felé kezdenek csak resonálni, melyeket az itteni életmilió vált ki belőlük. A genre helyett a társadalmi témákra adják magukat. Egész szociális téma-kör kezd kialakulni, mely egyik szélsőségben a meg-rázó drámai tendenciáig eljut, míg lenn a másik véglet a szentimentálisabb légkörben tévelyeg. Ez a csupa modern téma egyideig megtéveszti a szemlélő kritikát s magukat a művésze-

ket — nagyrészt öntudatlanul — eltéríti a festői látástól.

És vajjon minő okoknak és körülményeknek tudható be, hogy művészeink — pedig elég szép számban — szinte észrevétlenül hagyták maguk mellett elkavarogni ezt az új alakulást, amely stíljével, kifejezésbeli erejével, formai érdekességével csaknem léptenyomon — mint festői elem, mert csakis arról lehet szó — megfigyelésük elé kerül?

Erre a kérdésre határozottan válaszolni vajmi körülményes s talán lélektani okokat — nem kizárólag festőit — is kell keresnünk, hogy megértsük.

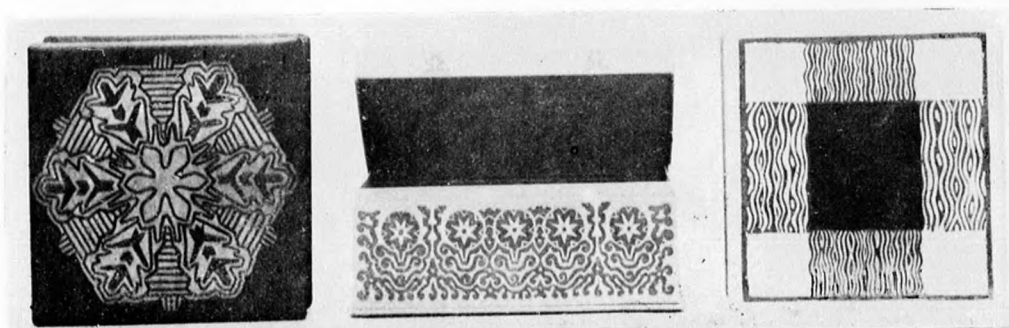
Minden művészlélek már a vele járó érzékenységi reagálásánál fogva is az impressziókra hajlik erősen. Minden festő — többé-kevésbé — impresszionista a külső behatások szempontjából tekintve s még azok is, akik bizony nagyon kevés lelki megindulással állanak vásznaik elé, nem maradnak menten munkaközben bizonyos emócióktól. Ámde a szó valódi értelmében vett impresszionista természeteknek is szükségük van bizonyos benső harmóniára, akkor, amidőn a külső benyomások leküzdése után már az alkotás öntudata lép előtérbe.

Az egymásra törő, egymást hajszóoló impressziók alatt csak gyönyörködő, élvező, de nem hidegen obszerváló egyén a művész.

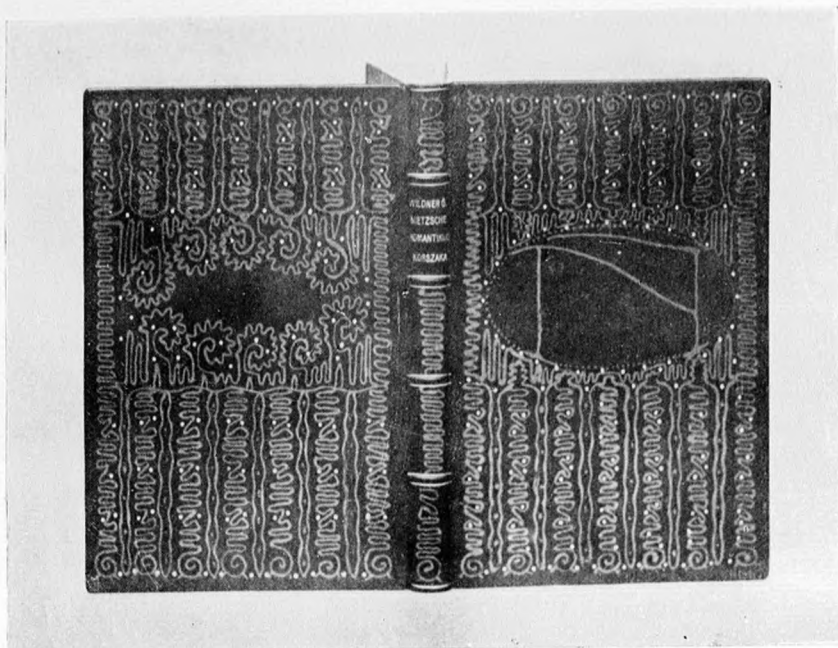
Az impressziók túlzóne egy későbbi rezultátumnak a szükséges feltétele, de vele egyidőben ellenlábasa az alkotásnak. Aki állandóan s intenzíven érzi azok folytonos változatosságát, csak az emóciókban éli át a megalkotás pillanatait.

Művészeink, akik nap-nap után benne éltek ebben a milióban s maguk előtt látták ennek a nagy alakulásnak a modern stíljét, sajátos fázisokon mentek át.

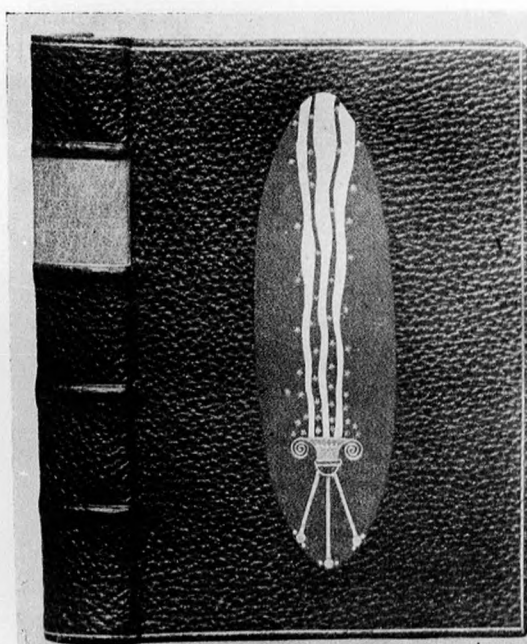
Kezdetben talán megfogta őket az érdekes impressziók frissesége, később azoknak gyors változása kötötte le figyelmüket. Eleinte nézték, később már csak látták azokat s végül maguk a festők is épp

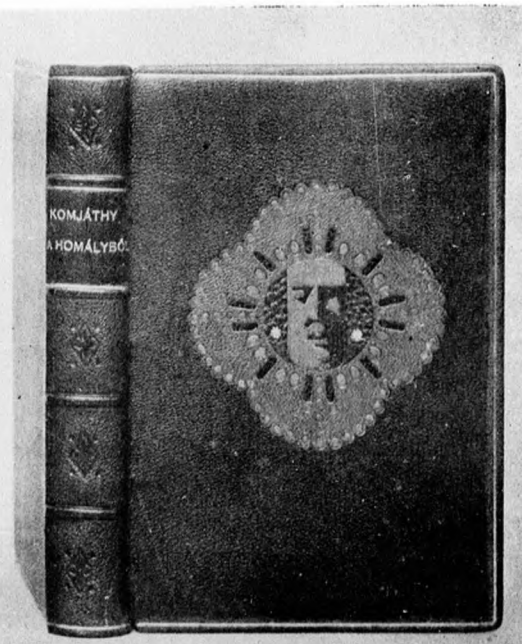
Vászondobozok linoleum-nyomással díszítve. Vendrei Klára, Töttössy Ella és Spiegel Mária tervei.
Boîtes de toile empreintées d'ornement de linoleum, après les desseins de Mmes Cl. Vendrei, G. Töttössy et M. Spiegel.

Bőrkötés, hideg batik diszitéssel és kézi aranyozással. Jaschik Álmos terve.
Reliure de cuir, avec ornements entamé à froid et dorure de main. Après le dessin de Á. Jaschik.

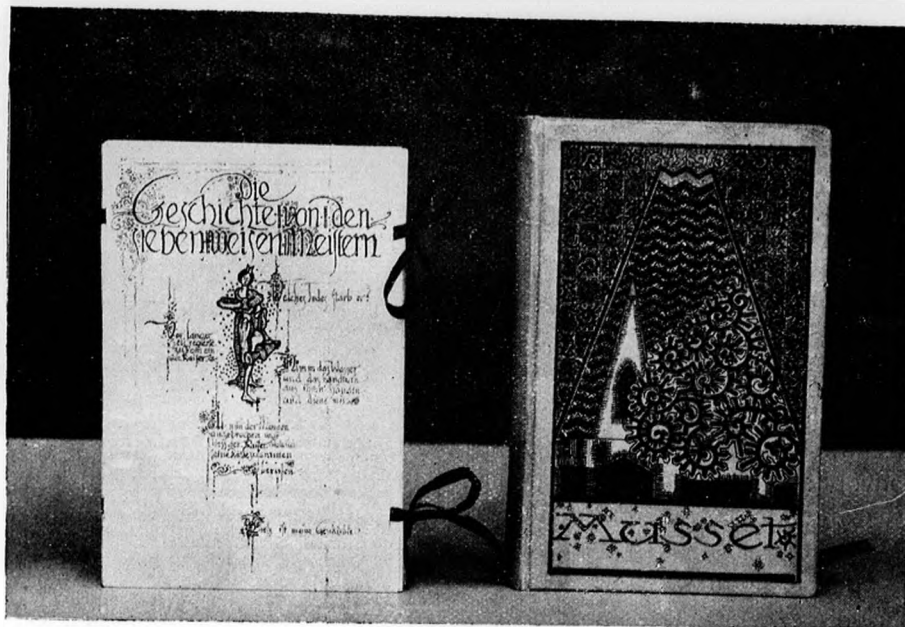

a)

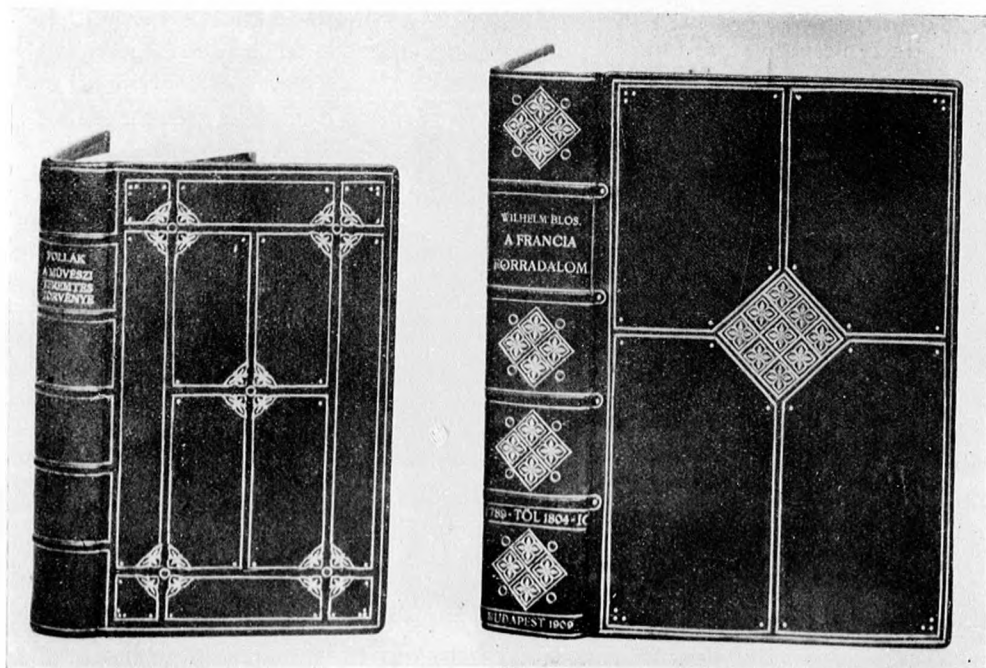

b)

Bőrkötések. a) Főkabőrkötés, intarziával és kézi aranyozással. b) Marhabőrkötés bőr intarziával. Jaschik Álmos tervei.
Reliures de cuir. a) Reliure de peau de phoque avec l'incrustation et dorure de main. b) Reliure de peau de boeuf, avec l'incrustation de cuir. Après les desseins de Álmos Jaschik.

Pergamentkötések, kézi festéssel. Jaschik Álmos tervei.
Reliure de parchemin, peinte de main. Après le dessin de Álmos Jaschik.

Börkötések, kézi aranyozással. Galamb József tervei.
Reliure de cuir, avec dorure de main. Après les desseins de Joseph Galamb.

ugy belekerültek ebből a külső megfigyelő körből a másikba: a téma-körbe s ahelyett, hogy a rajtuk kívül eső világ szemlélőinek maradtak volna továbbra is, ők lettek a saját kis társadalmuk együttességében — megfigyeltekké.

Pedig Budapest, mint művészi miliő ekkor már megérett annyira, mint Bécs, vagy München. A bécsiek (Klimt—Engelhardt) megcsinálták a modern bécsi pikurát, nemkülönben a müncheniek is megtalálják a rég készen levő müncheni művészi stíl nagyobb fázisainak kifejezőjét!

Pedig nálunk mennyivel változatosabb volt ennek az utolsó időszaknak a fejlődése! . . .

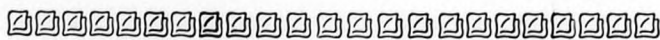
Az utóbbi idők irodalmi termékeiben mindinkább tért hódít. Budapest mozgalmasan változó és fejlődő társadalmának rajza. Iróink, sőt maga a drámairodalom is kutató szemmel nézi, figyeli és analizálja ennek a folyton nagyobbodó, szétváló társadalomnak minden rétegét, csak a művészet nem méltányolja eléggé a festői meglátásnak, festői anyagnak azt a rendkívül gazdag tárházát, amely lépten-nyomon kínálja magát! . . .

Pedig mennyi arra hivatott művésznünk van; mennyien vannak, akiknek művészi ösztöne, érzéke egyenesen reagál erre a művészi témakörre! . . .

Ismételjük — tisztán a művészi elemre, művészi meglátásra vonatkozik mindaz, amit itt szóvátettünk.

A grafikai művészet már éles szemmel kezdi átkutatni ezt a réteget, de amit meglát s amit felszínre hoz, vagy a homorú, vagy domború tükör felületére vetíti előbb: karrikaturát, szatirikus rajzot csinál belőle az élclapok számára! . . .

Scriptor.

A KÖNYV MŰVÉSZETE.

A kultúremler és az ő könyveinek egymáshoz való viszonya alig mutatott fel valaha is olyan sok sajtászerű vonást, mint éppen ma, amikor a könyvnek irodalmi énje és külső formája, mint — céljukat tekintve — különböző, de tartalmilag rokon tényezők, egyformán fontos kulturigényeket ébresztenek irodalmi és művészi értékük iránt. A napról-napra növekvő irodalmi túlprodukción a könyv művészi megjelenését és annak ipari előállítását annyira különválasztotta egymástól, hogy az, amit műipari szempontból technikailag és művészetileg tökéletes könyvnek nevezhetnénk, az irodalmat és a gyárüzemszerű könyvkötészetet egymástól elválasztó igen keskeny mesgyére szorult. Ezen a mesgyén kell végighaladnunk, ha a művészileg és technikailag helyesen értelmezett könyvkötőművészetnek modern esztétikáját akarjuk

tételekre tagolni. A könyvkötészetnek művészi és ipari igazságai pedig majdnem felfedezésre szorulnak, — főleg akkor, ha ahhoz a magyar könyvszerető közönséghez szólunk, amelynek ma már jelentékeny százaléka áll elkeseredetten a „részletfizetéses díszművek“ ordító ipari szélhámossága és művészi izléstelensége előtt; amely megdöbbenve látja, hogy legkedvesebb könyvei, amelyeknek bekötéseért nem kímél anyagi áldozatot, hogyan pusztulnak el néhány év alatt a használat következtében; akkor, ha annak a kevésszámú könyvszakértőnek panaszát tolmácsoljuk, akik borongó sejtelemmel sirják vissza azokat a derék, becsületes „kutyabőrös“ idöket, amikor a könyvgyűjtőnek nem kellett astrálkezekkel nyulni a könyvhöz, hogy aranyozása le ne kopják s nem kellett lábujjhegyen elhaladnia a könyvszekrénye előtt, hogy féltett kincsei a rázkódástól alkotó részekre ne potyogjanak. Nem beszélünk most könyvkötészeti tömegáruról. Ennek az iparművészet rovatában amugy sem volna helye. Ellenben beszélünk azokról a könyvekről, amelyek tulajdonosaik szemében kulturbarátot, az esztétikai élet szükségletét jelentik, amelyeket tulajdonosaik előtt annak egyéni szempontjai tesznek értékké, becsessé és megőrzésre méltóvá s amelynek a megőrzése végett tulajdonosuk a műipar komolyságához és technikai tökéletességéhez fordul. Ezekkel a könyvekkel pedig nagy bajok vannak.

Könyvkötészetünknek tömegtermelésre berendezett üzemszerere a kivételes könyvekkel éppen ugý bánik el, mint az ezerszámra gyártott Remekírókkal. És ez érthető is. Egy-egy kivételesen arra méltó könyvnek az elkészítésével annyi időt eltölteni, amennyit a művészi feltételek, a munka komolysága, a kivitel tartóssága megkívánnak, nem enged meg sem a munkabeosztás, sem a munkaerőknek önhibájukon kívül fekvő fogyatékos szakképzettsége, de nem engedi meg részben maga a közönség sem, amelynek édes-kevéssé fogalma van arról, hogy a jó könyv szakszerű elkészítéséhez mennyi időre van szükség.

A közönség ideges türelmetlensége, az utolsó órában munkába adott rendelkezésnek máról-holnapra való sürgetése, párosulva a hanyag munkára kényszerített iparosok kedvetlenségével, évtizedeken át lehetetlenné tették a műiparrá visszafejlődést. És ily módon azután a tömegáru és az amatörkötés iparilag és művészileg semmit sem különbözött egymástól. Kettőjük között pedig lényeges különbségek vannak.

A tömegáru olcsó, átlag anyagokat használ fel, amelyeknek kétharmad része anyaghamisítvány, díszítése géptechnikai uton, sokszorosító eljárással készül, az idő és munkaerő-megtakarításnak olyan eszközeivel, amelyek az ipari komolyságot és ennek vele-

Steppes Edmund: Tájkép.
(A Nemzeti Szalon kiállításából).

Edouard Steppes: Paysage.
(De l'exposition du Salon National).

járóit még akkor is kizárják, ha művészi igényekkel nem is lépünk fel vele szemben. Ezzel szemben az amatőrkötések őszinte, hamisítatlan anyagot, korrekt megmunkálást és elkészítésükhöz időt igényelnek, kizárva minden türelmetlen sürgetést és ennek következményét, a felületességet.

Ma már minálunk is, legalább Budapesten, meg van a lehetőség arra, hogy a könyvbarát komoly és művészi munkához jusson, ne legyen kénytelen silány férctermékre szorulni, esetleg — ami még szomorubb — a külföldi iparhoz fordulni. Erőteljesen szervezkedő iparoktatásunk három év óta gondoskodik arról, hogy a műértő közönségnek a könyvkötészet terén is megértő iparossága legyen.

A jelen soraink kíséretében hozott képek némi világosságot vetnek a modern művészi amatőrkötéseknek lényegére. Nagyonbár egyszerű tervek nyomán készültek, érvényesülési teret engedve a kötéshez használt anyag nemességének és a technikai kivitel szakszerűségének. Részletes felvilágosítással a képek kísérő szövege szolgál. Művészileg kötött könyveken kívül, a könyvkötőműipar körébe tartozó kisebb használati

tárgyak bemutatásával élénkítjük e sorozatot, amelyek háziipari eljárással, tehát technikailag egyszerű eszközökkel készültek, ismét nem a tömegáruk tucatszerűségére, hanem az egyéni izlésre és a terv művészi voltára fektetve a súlyt. A nálunk csak grafikai ábrázolások körében használatos és ismert linoleum-metszés alkalmazásával készült e tárgyak javarésze. Vannak — mint látható — közvetlenül kézzel festett és különféle diszitő eljárásokkal kombinált módon készült dobozok is, mindennél világosabban beszélő bizonyítékai a háziipar művészi és egyéni reorganizálására irányuló törekvések életképességének. A könyvek hivatásos könyvkötősegeknek tanulmányi munkái, a dobozok pedig műkedvelő hölgyek kartonnage gyakorlatai. Valamennyi tárgy a székesfővárosi ipariskola műhelyében készült.

Azzal, hogy e képeket olvasóinknak közreadjuk, szolgálatot öhajtunk tenni első sorban saját programunknak, melynek a művészet népszerűsítését célzó pontjait nem győzzük hangsúlyozni, de másrészt közönségünk ama részének is, mely betelve az u. n. gyári művészet gyilkos terjeszkedésével, sok-

szor hasztalanul keresi a gazdaságosan megoldható interieurművészet apróbb szükségleteit. Rámutatunk arra az utra, amelyen e szükségletek kielégíthetők.

A polgári lakás művészi megoldásának kérdése izgatón mered elénk, a feleletül remélt tények még egyre késnek és szomorú tény az is: arra, hogy a szerényebb viszonyok között élő intelligencia tulajfizetés és adósságok nélkül magához méltó otthont teremthessen magának, a mai gazdasági viszonyok és ipari törekvések nem alkalmasak. Lemondásról ugyan soha nincsen szó, de igenis van szó halasztásról. Azonban vannak az interieurnek apróbb hasznossági szükségletei is, kisebb, de fontos feltételei a „lakályosságnak“, amelyeknek művészi értékre való emelése már számottevő lépést jelent az egységes művészi kiképzés felé. Ezek a dolgok pedig egytől-egyig a háziipar keretében mozognak, benne is mozogtak mindaddig, amíg azokat onnan a gyári üzemek ki nem ragadták. Ma már azonban, amikor a gyári termék nem minden esetben jelenti az olcsóságot, főleg pedig csak nagyon-nagyon ritkán jelenti a művészi szépet, ma már, amikor a gyáraknak ipari jellege már többé-kevésbé tisztázva van és egyuttal tisztázódott annak a háziiparhoz való viszonya is, önkéntelenül nyomul előtérbe a művészi izlés egyéni diszpozíciók szerint tagolódo sokféleségének kielégítése. Világos bizonyítéka ennek a szépművészet modern renaissance-a, mely elsősorban és csaknam kizárólag a háziipari jelleg közvetlenségével növeli percről-percre rajongóinak tábortát.

A természetes fejlődés azonban, mely kihat a szépművészeti termelésre és egyre szorosabban fűzi körülötte a kulturhatárokat, csakis egy cél felé irányulhat. Ez a cél pedig egy olyan általános modern háziipari kulturának a megteremtése, amely egyrészt megtartva a gyári iparral való mai versenyen kívüli viszonyát, egészséges művészi alapokra helyezi az egyén egész külső életberendezését, másrészt pedig szolgálatot tesz magának a gyári termelésnek is, mert experimentatív utjelzőként világítja be előtte a művészi fejlődés irányát.

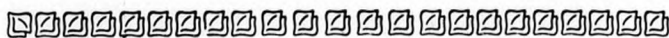
A modern háziipar fogalma ma még talán kissé idegenszerűen toladodik be a gyárkémények füstjében tengődő társadalom gondolatkörébe, de végre is azt, hogy egy életképes művészi kibontakozás csakis általa remélhető, vitatni nem lehet.

És éppen ezért az iskola, mely a szó szoros értelmében vett tanítás kereteit átlépve, a társadalom művészi életének fejlődési feltételeihez köti munkásságát, joggal helyezkedhetik a modern ipari fejlesztésnek a leghivatottabb tényezői közé. A jövő ipari kulturája, a gyári és háziipari jellegre való tekintet

nélkül, az iparoktatási intézmények működésétől van függővé téve. Ezt a függő viszonyt maga a társadalmi fejlődés teremtette meg, vagyis ugyanaz, amelyiknek a művészi igényei is e viszony igényeiből táplálkoznak.

E cikkhez közölt képeink is dokumentálják, hogy művészi iparunk csiraélete már megkezdődött, sőt tanuságot tesznek az életfeltételek kedvező volta mellett is. Mondanunk sem kell, hogy képeink csak szemelvényei egy nagyszabású műipari képzésnek, mely ma már, tekintve, hogy három éves multról van szó, az ipari és a műkedvelő társadalom minden rétegében elágazik.

Jaschik Álmos.

A NEMZETI SZALON NEMZETKÖZI KIÁLLITÁSA.

Első nemzetközi kiállítását rendezte a Nemzeti Szalon, de ennek a kiállításnak a keretén belül házi méltányolásban részesíti saját műtárosát, Rubovits Márkot is, aki immár tizenöt év óta szolgálja a közönségnek azt a csoportját, amely a Szalon tárlatain vásárolja képeit. És szolgálja azokat a művészeket, akik a Szalon kiállításain akarnak érvényesülni, a nyilvánosságnak azzal a mértékével, amely ha dicsőséget nem is feltétlenül, de anyagi sikereket mindenestre szerez nekik.

Az a kollekció, amelyet Rubovics belehelyez a nemzetközi csoportba, szinte reprezentálja is ezt az elvet. A tiszta művészi dicsőség és siker, ahogy Zola „L'Oeuvre“-jében egy keserű vélemény megállapítja, csak azoknak való, akik azért akarnak inni belőle, hogy még — szomjasabbak legyenek! A másik, a szélső szentencia, amely elmélázásra készit bennünket — járván e pedáns képek előtt, — a józanság teljességével magyarázza nekünk, hogy a művészetért nem érdemes szomjazni, éhezni. (Igaz, anélkül is lehet ma már művészi dicsőséghez és anyagi sikerekhez jutni!) De hát, jó és bölcs dolog a lefektetett sineken előretologatni művészi ambiciónk lassu kocsját, pedig, hogy nagyobb és merészebb utakon is roboghatott volna ez az ambición, — tanuság róla az a néhány kép, studium, amely a kezdet emlékeinek a rég elfeledt kuczkojából került ide . . .

Ami a Szalon „nemzetköziségét“ illeti, három német név reprezentálja a külföldi vendégeket.

Heller Adolf és Steppes Edmund német festők és Wallner Wolfgang osztrák szobrász. Ha ezt a szót: osztrák, amely itt a nagy német és az ausztriai német közötti különbség ideológiáját jelenti csupán, nem veszem figyelembe, s ha szobrászi metierjének csak a lelkét, a hozzám szólásának beszédességét kutatom,

Kávéház

ÜZLETI HIREK.

KÁVÉSOK A BOYOK ELLEN. A Budapesti Kávésipartestülethez sok panasz érkezett a közönség köréből a boyvállalatok ellen. A panasz szerint e vállalatok a kávéházakban alkalmazott inasoknak 70–80 fillér, sőt egy korona borralalót is juttatnak azért, hogy szükség esetén hozzájuk forduljanak. Természetes, hogy a vállalatok ezt a nagy borralalót a közönséggel fizettetik meg. Az ipartársulat e panasz folytán elhatározta, hogy az inasokat a boyvállalatokkal való összeköttetéstől eltiltja és a kávéházakba csak oly vállalatok alkalmazottjának engedi meg a belépést, amely vállalatok a kávéházi inasokkal semmiféle összeköttetést nem tartanak fenn. Elhatározta az ipartársulat azt is, hogy a hatóságoknál lépéseket fog tenni abban az irányban, hogy a boyvállalatok díjszabását hatóságilag állapítsák meg.

Különböen mindennél szebben beszél alant eredetiben közölt boy körlevél:

„Tisztelt kávéházi és vendéglői Személyzet! Aki Deák boyt hív, 90 fillér tiszteletdíjat a fiu azonnal átadja. Telefon: 52—53, 131—82. Szíves pártfogásukat kérjük.“

Elégtétellel konstatáljuk, hogy ez ügybeni agitációnk sikerre vezetett és nagyon fogunk örülni, ha az Ipartársulat elhatározását energikusan érvényre is juttatja.

NYILATKOZAT. Értesitem az igen tisztelt ügyfeleimet, hogy az „Üngár és Fischer“törvényszéki bejegyzett bankcég kötelékéből kiléptem. Minden a cégből eredő kötelezettségeket a cégben bennmaradt Fischer Arthur ur vállalta magára.

Egyuttal arról is értesitem az igen tisztelt ügyfeleimet, hogy ügynökségemet úgy mint ezelőtt, úgy a jövőben is magam folytatom és irodám Budapesten Rákóczi ut 10. szám alatt létezik. Kiváló tisztelettel Üngár Mór.

EVVA LAJOS. A „Vigadó“ kávéház és kioszk bérlője hosszas szenvedés után 61 éves korában elhunyt. Temetése f. hó 14-én délután 3 órakor ment végbe a kerepesi-uti temető halottasházból. A fényes gyászszertartás után az elhunytat

a főváros által felajánlott diszszirhelyen helyezték nyugalomra. A megjelent notabilitások sorában ott láttuk Bárczylstván polgármestert, Vaszilievitsalpolgármestert, Rákosy Jenő és Beöthy Zsolt főrendházi tagokat, Márkus Miksa, Rust József, Thék Endre udvari és Gelléri Mór királyi tanácsost, valamint az összes budapesti színházak képviselőit, végül a néhai „Népszínház“ régi gárdáját, kiknek nevében Szirmay Imre mondott nemes páthosszal megható gyászbeszédet.

A budapesti kávésipartársulat, élén Weingruber Ignác elnök, Upor József, Seiffert Antal és Berger Leó alelnökökkel előkelő és nagyszámu küldöttséggel képviseltette magát, melyen a kávésipartársulatnak csaknem egész vezetősége és a két szövetségi alelnök is résztvett.

GRABEN CAFFE cím alatt új nagy kávéház nyílt meg Wienben, melynek megnyitása elé nagy várakozással nézett a Császárváros közönsége.

A kávéház berendezéséről jövő számunk iparművészeti rovatában foglalkozunk. Itt csak azt konstatáljuk, hogy a publikum eddig elég jól frekventálja a kávéházat, bár árai, különösen esti hangversenyeknél túl magasak, amennyiben egy fekete kávé 80 fillér, egy csésze tea 160 fillérbe kerül. Az árakat a túl magas házbér és a nagy investációval indokolják.

Évi bére az első évben K 100.000, a további években K 120.000.

Az ujonnan renovált híres „Országház“ kávéház. — Le célëbre café „Országház“ récemment renouvelé.

Az „Ostende kávéház belseje.

Interieur du Café „Ostende“.

SPLENDID KÁVÉHÁZ cím alatt is nyílt egy új kávéház Wienben, melynek berendezését a Pospischl butorgyár készítette.

HEBEL MIHÁLY ferenc-köruti új nagy kávéházának installációs munkálatai erősen haladnak a befejezés felé. A berendezés különös érdekessége lesz két nagy falikép, melyeket Jaschik Álmos tanár és Kádár Béla festőművész készít a „Művészház“ megbízásából.

GÁRDONYI JÓZSEF az „Országház“ kávéház tulajdonosa kávéházát díszesen renoválta. Az új berendezést sikerült felvételben mutatjuk be olvasóinknak.

SZÁNTÓ BÉLA „Keleti“ kávéházának megnagyobbítási munkálatai is igen serényen haladnak.

STERN VILMOS, a Stern, Merkl és társai csillárgyár vezetője, mint részvétellel értesülünk, súlyosan megbetegedett. — Szakmánkkal oly régi összeköttetése alatt személye oly nagy és általános szeretetnek és tiszteletnek örvend, hogy betegsége sok helyen fog élénk részvétet kelteni.

Mint lapzártakor örömmel értesülünk, a beteg állapota annyira javult, hogy túl van a veszélyen.

REIN NÁNDOR üzletének mai ismeretetését ajánljuk olvasóink figyelmébe.

CSERMELY GYÚLA, mint lapunkat értesíti, kivált a Sajó és Csermely cég-

ből és az eddigi szakmában saját neve alatt önállósította magát, VII., Thököly-ut 5. szám alatt.

FABRY HENRIK „Brittania“ nagyszállodáját részvénytársasággá alapította a Központi kereskedelmi és iparbank r.-t. aegisze alatt. A társaság elnöke dr. Dobay, a bank igazgatója lett.

AZ „ORIENT“ SZÁLLODA elérkezett ahhoz a véghez, amelyet a helyzettel ismerős szakemberek már oly rég előre vártak. Bár Németh Károly bérlő jobb ügyhöz méltó ügyességgel experimentált, az ügy másképp nem végződhetett.

EGY ÉRDEKES KÁVÉHÁZMEGNYITÁS lett volna Aradon f. hó 19-én, szombaton. Ugyanis Marosi Gerson által fényesen ujonnan berendezett Hungária kávéházat két havi késéssel, kellett volna megnyitni. A lapok nagy

hirdetésekkkel csábították a közönséget. A katonazene is megérkezett Szegedről. sőt a budapesti gyorsvonat is meghozta a kedves vendégeket, egy mindenki által szeretett kávénagykereskedő és közkedvelt ügynök, üzletemberek, barátok stb. Szóval, minden megvolt, csupán egy kis akadálya volt a megnyitásnak, t. i. a kávéház nem készült el. Talán Isten segítségével egy hét múlva meglesz.

HARKAI GYÚLA „Korona“ kávéháza a Váci-

Banda Marci zenekara az „Ostende“ kávéházban.
L'orchestre de Martin Banda au café „Ostende“.

utcában megnyílt. A berendezést lapunk jövő számában fogjuk ismertetni.

A „CURIA“ KÁVÉHÁZAT, melyet a tavasszal elárvereztek, jövő héten újra megnyitja Ullmann József, a Kovács kávéház volt főpincére.

A BARÁTSÁGOS OTTHON.

Egy lakásberendező üzletről.

Napjainkban, amikor a lakásnak nemcsak a bére, hanem a berendezése is jelentős mértékben megdrágult, másfelől pedig a polgári osztály finomodott izlése éppen úgy megkívánja a lakás izléses, csinos berendezését, akár a jómódu osztályé, nagy anyagi és esztétikai érdeke a polgári társadalomnak, hogy lakását olyképpen rendezhesse be, ahogyan anyagi helyzetének is, meg az izlésének is legjobban megfelel: tehát lehetősen olcsón, amellet azonban szolidan és izlésesen.

A polgári társadalomnak ezt a közszükségletét igyekszik kielégíteni Rein Nándor butor- és szőnyegkereskedő, aki az Andrassy-ut 9. számú házában levő üzletében a Neuschlossz-cégnel immár országszerte ismert butorait árusítja. A teljesen berendezett szobáknak egész sorát mutatja be üzletében a közönségnek: ebédlőt, hálószobát, uriszobát, leány- és fiu-

Az „Ostende“ kávéház belseje.

Interieur du café „Ostende“

szobát, azután konyhát, cselédszobát stb. Minden szobában újabb-meglepetés érkeztet a nézőt, akit meglep hogy a rendkívül elegáns izléssel és szolid munkával tartós anyagból készült butorok ára milyen aránytalanul mérsékelt. Mi ennek a titka? Egyszerűen a tömeges termelés, ami azonban sem izlés, sem pedig szoliditás dolgában nincsen a legkisebb káros hatással sem a butorokra. A tömeges termelésnek tehát csupán előnyei nyilvánulnak itt meg, a hátrányai legkevésbé sem. A teljes lakásberendezéseken kívül nagy választékban van az üzletben mindenféle ülő- és hajlított butor, vas- és rézbutor, matrac, takaró, terítő, paplan, csipke- és tüll-szűrő, tüll-ágyterítő és chaiselongue, mindez az egyszerűbb minőségtől a legfinomabb kivitelig.

A cég legújabb külön osztályt rendezett be perzsa szőnyegből. A keleti szőnyegeknek csodálatosan nagy választékát gyűjtötték itt össze gyakorlott szemmel és szerencsés kézzel.

Az intim otthon berendezésén kívül különlegessége Rein Nándornak hotelek, penziók, klubok, kávéházak és tisztviselői lakóházak berendezése. Az ő butorai, szőnyegei és függönyei barátságossá teszik a hotelszobát, szinte otthonossá s nagyon kedvelik penzióberendezésének módját is. Kávéházakat

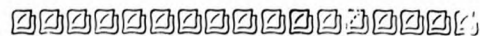

Az „Ostende“ kávéház Rákóczi-uti frontja. — La Façade du café „Ostende“ sur l'avenue Rákóczi.

Rein Nándor Andrásy-uti üzletének belseje.
 Interieur de l'établissement de Ferdinand Rein a l'avenue Andrassy.

varázsolja megvesztegetően kedves és barátságos butoraival s szőnyegeivel és függőnyeivel, a tisztviselői garzonlakást pedig nemcsak lakássá, hanem igazi otthonná teszi. Amit a Neuschloss-butor megtesz: hogy tömeges termelés ellenére is izléses és szolid munkát nyújt, ezt teszi Rein Nándor a tömeges berendezésnél: mindig izléses és egyéni vonzó munkát végez.

AZ „OSTENDE“ kávéház néhány sikerült belső felvételét mutatjuk be e hasábkon olvasóinknak.

Alig pár éve, hogy az elhanyagolt és rosszul vezetett „Elite“ kávéházat jelenlegi tulajdonosa Grosz Ödön vette át, aki az egész helyiséget modern új berendezéssel látta el és mai színvonalára emelte.

A kávéházban állandóan telt ház mellett Banda Marczi közkedvelt zenekara muzsikál, melynek sikerült csoporképét szintén bemutatjuk.

avval a fontos tudománnyal rendez be, amely egyképpen szem előtt tartja a csinoságot és a célszerűséget, a tartósságot. A klubot is második otthonná

IGEN TISZTELT
 URAM!

Van szerencsém becses tudomására adni, hogy a világhírű

“HÁROMSÁG”

SZABADALMAZOTT BILLIÁRDPOSZTÓ

kizárólagos képviseletét és raktárát az Osztrák-Magyar Monarchia részére sikerült megszerezni. Ezen szabadalmazott posztó három különféle anyag elmés összetételéből áll és pedig

EGY ELSŐRENDŰ SEVIOT VAGY KAMGARNPOSZTÓ,
 EGY GUMMIRÉTEG ÉS EGY
 FINOM FONÁSU ELSZAKITHATATLANVÁSZONBÓL.

A középső gummiréteg szorosan összetartja a posztót a vászonnal és ezt a hármas anyagot ruganyossá és csaknem **elszakíthatatlanná** teszi. **Massé lökések** a posztónak egyáltalán nem ártanak, a lapda a legnehezebb állásokból **könnyen és elasztikusan** ugrik, **beszakítása csaknem lehetetlen**, miért is az eddigi posztónál sokkal tovább tart. Mivel a **gummiréteg a krétaport át nem bocsájtja**, s ebből a posztó alatt a játékot hátráltató **csomók nem képződhetnek**, továbbá mert **nem szakad be**, s

végül mert erős fonala nem lazul meg, nem kell a posztót oly **gyakran spannolni, bevarrások** miatt **levenni**, végül nem kell azt **fordítani**. Ha hosszas használat vagy erőszak folytán a felső posztórétegen egész apró szakadás képződne, úgy az egy általunk ingyen adandó folyadékkal bekelve egyszerűen a helyére visszahuzatik. **Becsés figyelmébe ajánljuk, hogy itt nem olyan újdonságról van szó, amely eddig még ki nem próbáltatott, hanem amely már az egész művelt nyugaton használatban kitűnően bevált és sok aranyéremmel lett kitüntetve.** Ezen posztó hivatva van arra, hogy az **összes eddigi gyártmányokat kiszorítsa**. Sziveskedjék az alantjelzett árak szerint becsés megrendelést hozzánk, vagy eddigi behuzóihoz intézni s megvagyunk róla győződve, hogy soha más posztót használni nem fog. Egy normális méretű (190×95 cm, belvilágu) asztalra való posztó **ára** hozzávaló mantinel szövettel együtt seviotból **43 K**, ugyanaz kamgarnból **48 K**-ba kerül. Külön felhívásra Budapestben behuzásra is vállalkozunk. Szétküldés készpénzfizetés mellett, a pénz előzetes beküldése vagy utánvétel ellenében. — Kiváló tisztelettel

KOVÁCS - FÉLE TÜKÖRREKLÁMVÁLLALAT
 BILLIÁRDPOSZTÓ - OSZTÁLYA.

SZÓTS SIMON SZÖNYEGTELEPE

BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-Ú. 15.

Telefon: 87-23.

Berendez lakásokat, szállodákat és pensiókat.

HANTOS TESTVÉREK

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

festők, mázólok
és ércfényezők
Telefon 16-34

KÁVÉHÁZI FELSZERELÉSEK VÁLLALATA

S

AJÓ ÉS CSERMELY

BUDAPEST VIII, RÁKÓCZI-UT 69.
TELEFON 120 - 72. INTERURBAN.

ÁLLANDÓAN RAKTÁRON: elefántcsontgolyó, dákö, kréta, billiárd-mantinnell, billiárd- és játékasztal posztó, sakk, dominó, tábla, szivacs stb. a legnagyobb választékban. Elvállaljuk billiárdok állandó jókarbantartását.

RECORD RADÓ IRODAFELSZERELÉSI VÁLLALAT

BUDAPEST, VI., LOVAG-UTCA 3.

Szállít kávéházak részére modern kivitelű árlapokat, pénztári iveket és egyéb nyomtatványokat. Telefon 72-17.

Papirasztalkendők gyári raktára.

HAUGG BÉLA

rézművesmester

BUDAPEST
VII., AKÁCFA-UTCA 47. Teljes kávéházi berendezések. Telefon: 168-13.

BING GUSZTÁV

Telefon 76-07.

FESTÉK ÉS VEGYI CIKKEK RAKTÁRA
BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-ÚT 38.

Bondy M. és Társa

Telefon: 111-68.

Budapest, VII., Kertész-utca 38.

Telefon: 111-68.

Vízvezeték. — Gázvezeték. — Gőz- és légfűtés. — Csatorna-felszerelések.

SCHLESINGER JÓZSEF

Szállodai, vendéglői és kávéházi személyzet elhelyező iroda. —

Külön üzlet adásvételi

□□□ osztály. □□□

Telefon interurban 17-25.

BUDAPEST, RÖSER-BAZÁR.

KASZÁS MÁRTON ÉS TÁRSA

DISZITÓ, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ

Telefon 123-98.

Telefon 123-98.

BUDAPEST, VI., LÖVÖLDE-TÉR 2.

HERCEGH ÉS FODOR

URI- ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZA

BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-ÚT 24.

Menyasszonyi kelengye 200 kor.-tól kezdve. Uri kelengye, leány- és fiu-intézeti kelengye, valamint vásznak, ruhakelmék, szőnyegek, szövött- és rövid-árúk, ugyszintén összes női- és uri fehérneműk és szükségleti cikkek legolcsóbban beszerezhetők.

KIVÁNATRA TELJES ÁRJEGYZÉKKEL SZOLGÁLUNK.

NÉPOPERA-KÁVÉHÁZ

Telefon: 134-77. Budapest legújabb látványosság. — Különleges buffet. — Színházi vacsora. — Tulajdonos KALLÓS MÁRKUS. BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI-UT 59.

⊗ UNGÁR MÓR ⊗

BANKÜZLETE

Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 10.

Telefon interurban 143-92.

Cégem nemcsak a szállodák és kávéházak közvetítésével, hanem azok financirozásával is foglalkozik. Convertál ezen szakmában tartozásokat, rendez fizetési képtelenségeket és fizetési zavarokat. Keresztülvisz discréten minden e szakmába vágó transactiókat.

TÖRÖK ÉS CSONGRÁDY

BUDAPEST, IX. KER.,
SZVETENAY-UTCA 4.
TELEFON 59—19 SZ.

☒ KÁVÉHÁZI ☒
BERENDEZÉSEK.
KÖLTSÉGVETÉSEK
☒☒ DIJTALANUL. ☒☒

IPARMŰVÉSZETI ÉS LAK-
BERENDEZÉSI FÉMTÁR-
GYAK, U. M.: CSILLÁROK,
FALIKAROK, KANDALLÓK
ÉS PORTÁLDISZEK, FÉM-
SZOBRÁSZAT, DISZPLA-
KETTEK, BÜTORVERETEK
TERVSZERINTI KÉSZÍTÉSE
ÉS GALVANOPLASZTIKAI
☒ SOKSZOROSÍTÁSA. ☒

Stiller J. és Tsai Telefon 145-75.

jégszekrény és hűtőkészülékek gyára
Budapest, VII., Szövetség-utca 3.

☒ TÜKÖRGYÁR ☒ CARL BECK WIEN

GYÁR ÉS IRODA:
XIV., MÁRZSTRASSE 109

TELEFON H 21

VEZÉRKÉPVISELET MAGYARORSZÁG RÉSZÉRE:

KOFFLER JAQUES Budapest, VII., Dob-u. 9.

Tükörköszörülés, tükörberakás minden dimenzióban. — Különlegesség: Kirakatablak-diszítések modern művegezéssel minden szakma részére saját tervek szerint.

UJ! UJ! Modern velencei köszörülés művészies butorok részére saját minták és rajzok szerint.

MINTARAKTÁR:

VI., Königsklostergasse 3. Telefonszám: 4128.

Kávéházi s vendéglői berendezéseket, alpacca, chinaezüst árut vesz és elad
BRAUN GYULA BUDAPEST, VII., SÍP-
UTCA 14 TELEFON 161-44.

PARLAGHY ÉS VASTAG

Telefon
150-28.

Budapesti tekeasztal- és műbutoripar
VI. kerület, Frangepán-utca 41. szám.

Telefon
150-28.

BAUM LIPÓT SZOBRÁSZ

Budapest, VII., Hermina-ut 41. sz.

Készít mindennemű gipsz-, kő-, műkő-, stuccatur, Rabitz- és műmárvány-munkákat. Ajánl mint különlegességet: stucco-mennyezeteket. □□□ Telefon: 154—45.

Zimmermann és Lovász

Tapétaraktár, mennyezetdisz-
gyár, festő, diszító, mázoló

Budapest, VII., Almásy-tér 16. Telefon 171-29.

NÉMETH VILMOS - VÁLLALKOZÓ

BUDAPEST, VIII., NAGYFUVAROS-UTCA 23. SZÁM.

Elvállal kőmives-, rabitz- és mindenféle átalakítási és építési munkálatokat.

SIMPLON KÁVÉHÁZ

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRÜT 8. SZÁM.
TULAJDONOS SURÁNYI SÁNDOR. — TELEFON 117-26.
NAPONTA SÁRAY ELEMÉR ZENEKARA MUZSIKÁL.

"AUER"

MAGYAR GÁZIZZÓFÉNY RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
BUDAPEST, VI. KER., VÁCI-KÖRÜT 3. SZÁM.

Csillárgyár. Karbantartási osztály.
Telefon: 16—20. Este 6 órától: 12—90.

ALEXY TRAJÁN BÉLA, FÉNYKÉPÉSZ

BUDAPEST, VIII. KER., RIGÓ-UTCA 14. SZ.
.....
Telefon: 154—65.

KOVÁCS KÁVÉHÁZ

Budapest látványossága! Emeleten játék- és billárd-
termek. Külön termek társaságoknak. ☎
TELEFON 125—44,
132—32, 166—23.

GROSSHÄNDLER

BUTORTELEPE

BUDAPEST, IV. KER.
Semmelweis - utca 17. sz.

TELEFON
71—35. SZ.

Kohn Jakab és József

butorraktára

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 10.

Telefon 30—58.

Telefon 30—58.

RÁKOS MANÓ SZOBRÁSZ

TELEFON 75—60.

BUDAPESTEN, VII., BÁLINT-
UTCA 9. SZÁM. ARÉNA-ÚT
ÉS THÖKÖLY-UT MELLETT.

Készít mindennemű
gipsz-, kő-, mükő-,
stuccatur, Rabitz-
és műmárvány-
munkákat. Ajánl
mint különleges-
séget: STUCCO-
MÉNNYEZETEKET

"ASTOR" KÁVÉHÁZ

Budapest, VII., Erzsébet-körut 41.

KÓCZÉ ANTAL ÉS FIA zenekara hangversenyez.

KORÁNYI ÉS FRÖLICH REDŐNYGYÁR

TELEFON 23-76.

Különleges gyártmányai: kávéházi és terasse-
ponyvák, szabadon álló napellenző sátrak,
szabadalmazott önműködő ajtócsukók és ablak-
szellőztetők, acél-, fa- és vászon-redőnyök.

BUDAPEST, VIII., KISFALUDY-UTCA 5.

SZIRCH IMRE

FÉM-ÉS BRONZÁRU-GYÁRA

TELEFON
56—95

GYÁR ÉS IRODA:

BUDAPEST, VII., GARAY-UTCA 40. SZ.

Mindennemű butor- és épületvasalások, a legegyszerűbbtől a legdiszesebb
kivitelig. ☎ KÖLÖNLEGESÉGEI KÁVÉHÁZI BRONZMUNKÁKBAN:
Fémtekeasztallábak, asztaltalpatok és szélfogó-ajtók bevonása, ajtóvédő-
és függönyrudak, valamint egyéb e szakmába vágó cikkek gyártása ☎
..... KÖLTSÉGVETÉSSEL DIJMENTESEN SZOLGÁLOK. ....

Hirschler és Török

Tükör-, kép-, képkeret-, üvegcsiszoló-,
rézfoglaló- és üvegfoncso-
rozó-gyár

Iroda és
raktár: Budapest, V., Lipót-körut 18. szám.

MAJOROS KÁROLY

üvegfestő és mozaikrakó-műhelye

Budapest, VI. ker., Országbíró-utca 33. szám.

Telefon 170—13.

FARKAS ÉS TSA VASSZERKEZETI GYÁRA

BUDAPEST, VI., LEHEL-UTCA 8. SZÁM

82—70.

Telefonszám

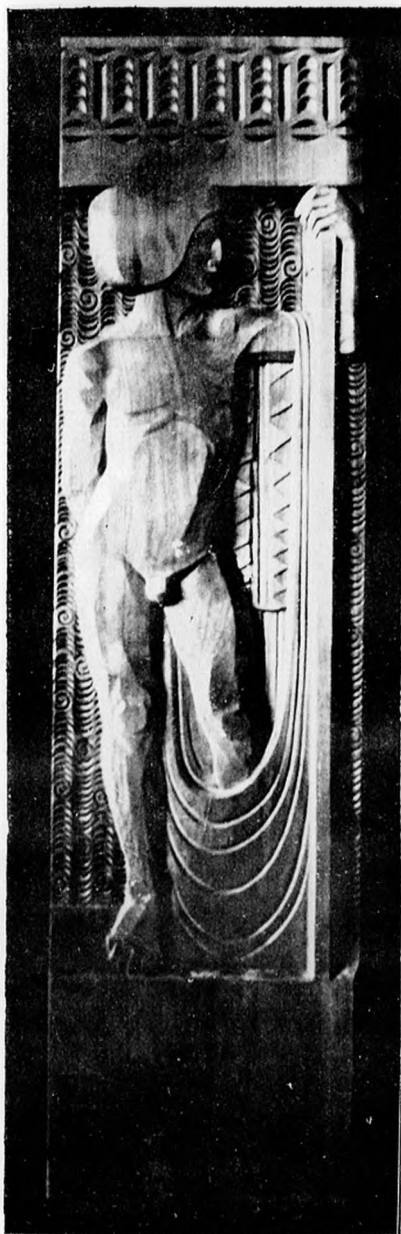
82—70.

Készít modern **fémportálokat** és berendez teljes üzleti
áru-, könyv- és irattár-állványokat, (megbecsülhetetlen vasáru-
cikkek raktározására) a világhírű szétszedhető Estler-rendszer
szerint acélelemezről. A nemzetközi Vas- és Gépkivitelésen
ezen gyártmányok az állami nagy éremmel lettek kitéve.

FÜRST LEO

BUDAPEST, VII., DONGÓ-UTCA 3. Meister Testv. faárgyára mellett. Ferenc József laktanya közelében.
GŐZÜZEMRE BERENDEZETT ESZTERGÁLYOSÁRUK GYÁRA. Készít asztalok részére mindennemű
esztergályosmunkát méret vagy rajz szerint. Helybeli és vidéki megrendelések a legrövidebb idő alatt
pontosan és jutányosan szállítanak. ....
Telefonszám 53—36.

Wallner Wolfgang: Fafaragás. A Nemzeti Szalon kiállításából
Oeuvre de Wolfgang Wallner. Sculpture en bois.
△ De l'exposition du Salon National. △

Wallner Wolfgang szobra. A Nemzeti Szalon kiállításából.
Oeuvre de Wolfgang Wallner. De l'exposition du Salon National.

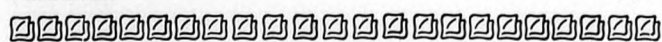

bátran besorozhatjuk Wallner Wolfgangot is a nagy németek bajtársává . . . Hárman lesznek így ők: mind a hárman külön-külön nyilatkoznak meg előttem, az egyik a tájképpiktúrával, a másik a portréival s a harmadik a plasztikájával, de a művészetük táperezjét, amelyen — elismerem, hogy izmos legényekké — felnevelkedtek, a német filozófikus szellem kamrájából szedegették állandóan. Ahogy a Steppes komor tájképei megszólalnak, a színek, foltkonstrukciók és egyéb piktorai valóságok mögött is hallok a „*philosophisches Etwas*“ zümmögő refrénjeit. „*Wer reitet so spät . . .*“ Igen, igen: ez a reminiszcencia jut eszembe. A Vogesei komor elégiát, az Alpesei hömpölygő epikai előadást zengenek; „*felséges hangulatokat*“ is éreztet, de . . . *Wer reitet so spät . . .*

Heller Adolf pikturájában sem találok a „*Rubens hatását*“ (ahogy a katalogus előszava megállapítja). Mennyi sok portrét láttunk már! Százat, ezret! . . . Nem is sejtjük . . . És egy hét mulva ebből az emlékezés-temetőből a Heller portréi még csak azzal sem fognak kikelni és kísérteni, hogy rosszak . . . Nem: elfogadhatók, jó is akad közöttük . . . De — menjünk tovább.

A Wallner Wolfgang szobrászatában a nagy dekoratív ösztönt, a technikai sokoldalúságot, a mintázás és faragás bravurját, azt a különös iparművészeti érzéket kell dicsérnünk, amely minden munkáját jellemzi. Stílust azonban, amely szuverén legyen mindezek felett, csak detailokban tud éreztetni. Imponálni is tud, de az eszközeivel, erejével, sok-sok különös ötletével, ám nem a mindentől ment plasztikai művészettel.

X.

A MŰVÉSZI FÉNYKÉP.

Pécsi József.

A fénykép művészi értéke mindig a fényképész művészi alkotóerejétől függ. A fényképezést ugyan sokan és elég könnyen megtanulták, de művészt csak művész alkothat bármilyen téren is.

Művészi érzék és erő nélkül a legraffináltabb technika, a legalaposabb elméleti tudás is csődöt mond. Elengedhetetlen kellék a jó izlés. De nem elég ez sem, mert csak a jó izlés az izléstelenség meggátlására jó ugyan, de a művészethez kevés.

Hogy a fotografiának lehetnek művészi aspirációi, azt eléggé bizonyítja az a sok tinta, mit e kérdés eldöntésére fogyasztottak.

A fotografiát az esztétikai törekvések kétségtelenül az iparművészetek sorába emelték.

Hogy a fényképezés művészete nem tud a képzőművészetek sorába emelkedni, annak maga a foto-

grafálás alapja: az optika és kémia állja útját. Így tehát maguk az alapelemek kötik meg a művész képzelőerejét, az egyéniség megnyilvánulását és a technikai lehetőségek korlátaiba kényszerítik azt.

Ezzel szoktak argumentálni azok, kik nem szívesen látják a fotografiát a művészetek sorában.

Ebben igazuk is van, de megfélemeznek az érem másik oldaláról.

Mert, míg egyrészt ez a határoeltság gyengíti a fénykép művészi jelentőségét, másrészt annál alkalmasabb az ily módon létrejött munka belső értékének emelésére, hiszen éppen ezek a természetalkotta korlátok kényszerítik a művészt fokozottabb szellemi erő kifejtésre. A portrétista művészfotografusnak épp oly komoly studium tárgyává kell tenni a modeljét, mint az arcképfestőművésznek. Hogy színek felett nem rendelkezik, az csak megnehezíti feladatát.

A színeket kénytelen tónusértékekbe transponálni és hogy alkotó fantáziája se működhesse teljesen, arról az optika és fototechnika még máig is viszonylag tökéletlen nivója gondoskodik.

Ha a művészfotografiát akarjuk bírálat tárgyává tenni, annak esztétikai kvalitásait illetőleg a legnagyobb igényekkel léphetünk fel.

A portréfotografiát két szempontból bírálhatjuk.

A portrétirozott személy karakterhűségét tartva szem előtt, ami a valódi arcképnél természetesen fontos szempont, vagy pedig a fotografia képszerűségét, azaz esztétikai kvalitásait vizsgáljuk. Ez utóbbi határozottan művészi szempont.

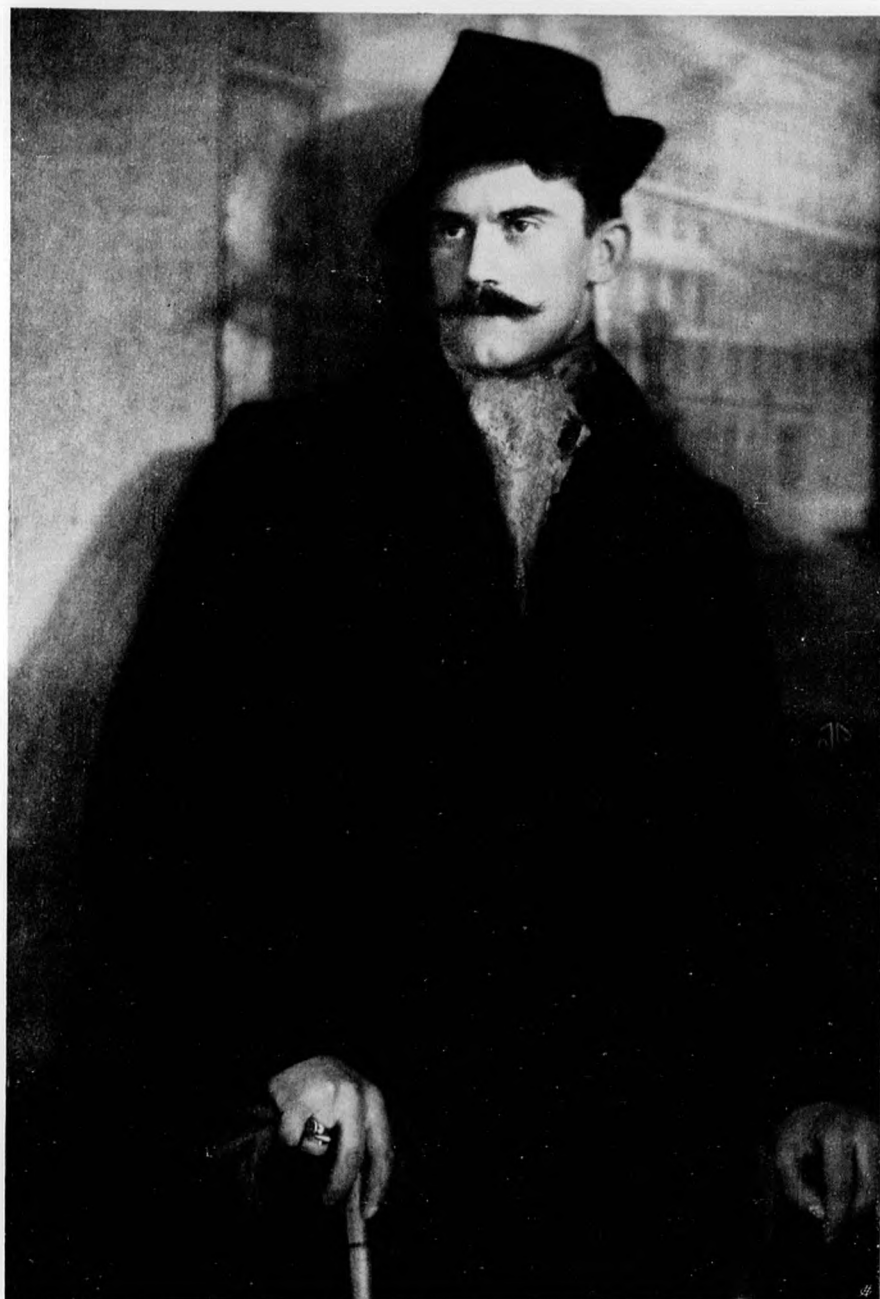
Az előbbinek fogyatékosága által a kép művészi kvalitása sem veszíthet, ha az esztétikai követelményeknek egyébként megfelel.

Szakfotografusaink produktumain általánosságban hiába keressük a fentemlített kvalitásokat, főleg azért, mert a nagyközönségnek nyújtanak ipari termékeket és maguk a fotografusok sem bírnak olyan készütséggel, ami őket iparművészeti alkotásokra képesítené.

A magunk részéről szívesen fogunk néha alkalmat nyújtani az igazán művészi fotografálás illusztratív ismertetéséhez, mert ezzel kétszeres célt vélünk szolgálni. Egyrészt ki akarjuk irtani az e téren oly sűrűn burjánzó izléstelenséget, másrészt bemutatni az izléssel, tudással és művészetrel készült képek legjavát.

A művészfotografusok ama csapatának, mely a fényképet művészi nivóra akarja emelni, egyik legkiválóbb tagja Pécsi József, kinek minden egyes képe igazán művészi értékkel bír és csudálatosan megérteti velünk az esetről-esetre megadott helyzet művészi felfogását.

Kiváló, finomult izlése és művészi meglátása nyil-

Pécsi József
művészi fényképe.
Photographie artistique
de Joseph Pécsi

vánvalóvá teszi, hogy a művész az optikától és kémiától csak az alapot kapja, a kép az egyéni munkájának születtje. Pécsi József képeit ezért a legelőkelőbb német és angol lapok is szívesen hozzák, mint a művészi fotografálás dokumentumait.

A külföldön egyébként is nagyon megbecsülik a művészfotografusokat. Nagy muzeumok grafikai gyűjteményeiket gyarapítják a művészi értékű fotográfiákkal, mely a megbecsülés kompetens fokmérője. Ott már tul vannak azon, amin nálunk még vitatkozni kell.

—i.

FÉNYES ADOLF.

Művészetének hatalmas skálája, amely a szociális izü témakörből indult ki (— amit azelőtt csinált a weimari évek studiumainak folytatásaul —) de amely már erősen a festőiesség jegyét hordja magán s eljutott a máig: ez a gyönyörű summázása egészen egyénivé lett pikturájának — előttünk lesz azon a kiállításon, amelyet az Ernszt-muzeum fog bemutatni. A Fényes Adolf kollektiv kiállítása eseménye lesz a magyar művészetnek, amelynek egyik legjelentősebbje ma Fényes Adolf. A művészi jegye s a neve mögött reprezentálódó művészet valami sajátos különvalóságot jelent művészetünkben, ahogy a nemsokára megnyíló kiállítása ezt dokumentálni is fogja.

Az ő multja is meguszta a művészi irányoknak azokat a vizeit, amelyen az egész modern magyar piktura átjutott, de ebben a multban, ezekben az egymásból kiinduló evolúcióknak az eredőjében mindig az ő erős és öntudatos egyénisége volt — a kormányos. Egész művészi oeuvre-je szintetikusán adja annyira jellegzetes egyéniségét. Hogy a régi pasztózus, a festékekkel szinte brutálisan hangsúlyozott technikából e sok év alatt a nagyon letompított színekre, az egészen egyszerűsített felfogásra jutott el, épséggel nem mond ellene művészi hitvallásának.

Évek óta nem jött ki a nyilvánosság elé nagyobb anyaggal. Időről-időre láttunk tőle egy-két vásznat, de ezeket oly delikátan rakta elénk, mintha csak azt akarta volna hangsúlyozni, hogy művész-erkölcsi kötelessége egészen rezerváltan nem maradni.

Az utolsó kollektiv kiállítása óta, melyet a Miénk kiállításán láttunk, most tartja elérkezettnek az időt arra, hogy egységesen összefoglalva adja — oeuvre-jét.

Művészetének delelőjén teljes kiforrottságának eredményét fogjuk látni nemsokára. Ha művészi multjának, művészi jelenének termékeit együtt fogja is bemutatni, harmonikusan nagy és tökéletes lesz e ritka anyag együttsége, mint amilyen harmonikusan tiszta volt egész eddigi élete is.

A MŰVÉSZI PLAKÁT.

Plakát-szemle.

A művészi szezon küszöbén vagyunk ugyan, de a plakáttermésben még a nyári sivárság dominál. Majdnem szószerint. A figyelemreméltó plakátok ugyanis nagyobbbrészt a nyár végének maradványai, valószínűleg elkésett utóhangjai a tavaszi szezonnak, melyek érdekeset, ujat alig nyujtanak, becsületes engedelmességgel követik a megszokott, sőt az elunt plakáttradíciókat. A megemlítés sorrendjében bajos dolog volna első helyet megállapítani. Van egy pár egyenlő értékű munka, néhány közepes, azonkivül — mint mindig — nagyon sok értéktelen izléstelenség is. Az egyenlő értékűekhez számíthatjuk Bardócz kalapplakátját és Örkényinek „Brenda“ kályha-affiche-ét. Ez a kettő ugyan két különféle, majdnem ellenkező póluson álló grafikai megoldással él, de a plakát grafikai tökéletességét egyforma művészi kvalitásokkal igyekszik megközelíteni. Bardócz plakátja női fejet ábrázol, fehér alapon, erőteljes konturrajzban, mindössze néhány foltértékű színelületnek kiemelése szoritkozva; Örkényié pedig az u. n. színes plakáttípust képviseli. Markáns színelletéivel, bátor folttagolásával, főleg pedig kitünő szövegbetűivel, vérbeli dekoratőr munkájaképen mutatkozik be. Örkényi eltért megszokott zsánerétől, de egyuttal haladt is. A közismert Heckenast-plakáthoz viszonyítva (zöld körben fekete zongora) ez a haladás jelentős.

Bár előre hangsúlyoztuk, hogy aránylag gyenge anyag felett mondjuk el ezt a kritikai összefoglalást, annyira mégsem gyenge ez az anyag, hogy el ne bírná néhány kifogásoló észrevételünket. Így Bardócz plakátján a női fej brutális erejű, egyébként dekoratív vonalrajza valósággal eltapossa az alatta elhelyezett szövegbetűk gyenge formáit. Meglehet, hogy színes alapon kevésbbé domborodik ki ez az egyensúlyhiány, ezt elméletben eldönteni igazán bajosan lehet, de tény, hogy ebben a színmegoldásban a nyugalmas hatást, a foltelosztás erőteljességének harmóniáját nagyon megzavarja. Annál csodálatosabb a dolog, mert Bardócz a java betűírőink közé tartozik. Bardócz különben kizárólagos szörme-művésszé speciálizálódott. Ilyen plakátja kettő is van. A Rózsa-féle a jobbik. A másik ugyanolyan értékű, mint a kalapos plakát.

Francia izlés dominál Honti Nándornak „Tivoli árnyképek“ plakátján és eléggé feltünő is ahhoz, hogy népszerű legyen.

A legjava plakátok közül való Falus Elek munkája is.

Örkényi plakátjára meg kell jegyeznünk, hogy ő, az utcai hatás szempontjából, elszámította a foltok

Pécsi József
művészi fényképe.
Photographie artistique
de Joseph Pécsi.

tömegelosztását. Sokaljuk, és valószínűleg most már Örkényi maga is sokalja a négerek számát. A két néger maszattá feketedik már öt lépésnyi távolságból. A feketeség, a kályha és szénszerűség szimbolizálását egy néger is kényelmesen elvégezhetné volna.

Mint rutinos munkát említjük fel a „Vertex“-lámpa plakátját, mely ugyan tipikus német ötlet és készítmény, de elkerülhetetlenül magára vonja majd a közönség figyelmét. Szinkompozíciója és rajza, természetesen szövegírása is — a modern plakát atyamestereihez méltó módon — raffinált és hatásos.

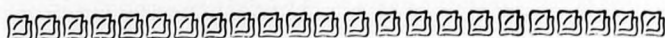
A kora őszi terméshez tartozik Rátz-nak kétféle Reményi-hegedű-zongoraplakátja is. A hegedűplakát a jobbik, a zongoraplakát a megszokottabb és a megszokásra számító. Az előbbinél a groteszk rajzi ügyeskedés, az utóbbinál a „téma“ elcsépeltsége a bántó: biedermeier hangulat, rózsaszínű krinolin, bilentyükön végig sikló ujjak stb. Ennek ellenére is a közepes értékű jó plakátok közé tartoznak, mert a művészi megoldásra irányuló ambíció néhány derűs finomságu részletet eredményezett bennük.

Végül, főleg a művész nevéért, megemlítjük még Bér Dezső Diana-sósorszesz plakát-sorozatát. Ezt azonban csak azért tesszük, hogy hangsúlyozzuk annak a feladatnak a hálátlanságát, melyre az ösmert karrikaturista e plakáton vállalkozott. Diana-sósorszesz plakátjai nem plakátok, hanem élclap-illusztrációk, a dekorációra és a figyelem felkeltésére irányuló törekvésnek megnyilatkozása nélkül. A művész ezt bizonyára maga is tudja, de hiszen nem is ez az ő igazi terrénuma. Ő elsősorban humorista.

Több nincs. És ezekről a nem létezőkről is szólunk egy pár szót. Jól esnék látni például egy művészi lóversenyplakátot. Nem tartjuk okvetlenül szükségesnek ugyan, hogy a lovaregylet művészi plakátokon hirdesse versenyeit, hiszen ott végre is a hirdetés a fő és nem a művészet, no meg aztán ennek a bornak amúgy sem kell hivatkozó cégér, de ha már képes hirdetések szeret használni, akkor igazán ideje volna, hogy a gyámoltalan kis színes rajzocskákat leszedesse a plakátjairól és új, művészi rajzzal helyettesítse azokat. Ennyi izlést meg lehet követelni egy olyan milliós üzlettől, mint amilyen a lovaregylet. Jól esnék látni egy néhány fürdőplakátot is. Budapest ugyanis, ha azt kevesen hiszik is, praedestinált fürdőváros, mely effajta intézményeit az összes külföldi kulturkiállításokon büszkén mutogatja az idegeneknek. Tehát annak is elérkezett volna már az ideje, hogy erről a budapesti közönség, és a Budapesten megforduló idegenek is tudomást szerezzenek. Végre az még sem egészen európai állapot, hogy az ember nehezen megszerezhető pros-

pektusok útján ösmerkedjék meg saját városának fürdőviszonyaival.

És ezeken kívül jól esnék általában több és kvalitatívabb plakátokat látnunk. Egyelőre szívesen vesszük tudomásul a korai szezont, mint enyhítő körülményt, de csak addig, amíg ez ígéreteket nyújt egy értékes fejlődésre. Reméljük, hogy legközelebbi beszámolóinkban ezt az értékes és nemrég oly biztatóan megindult fejlődést konstatálhatni fogjuk. (—ká—)

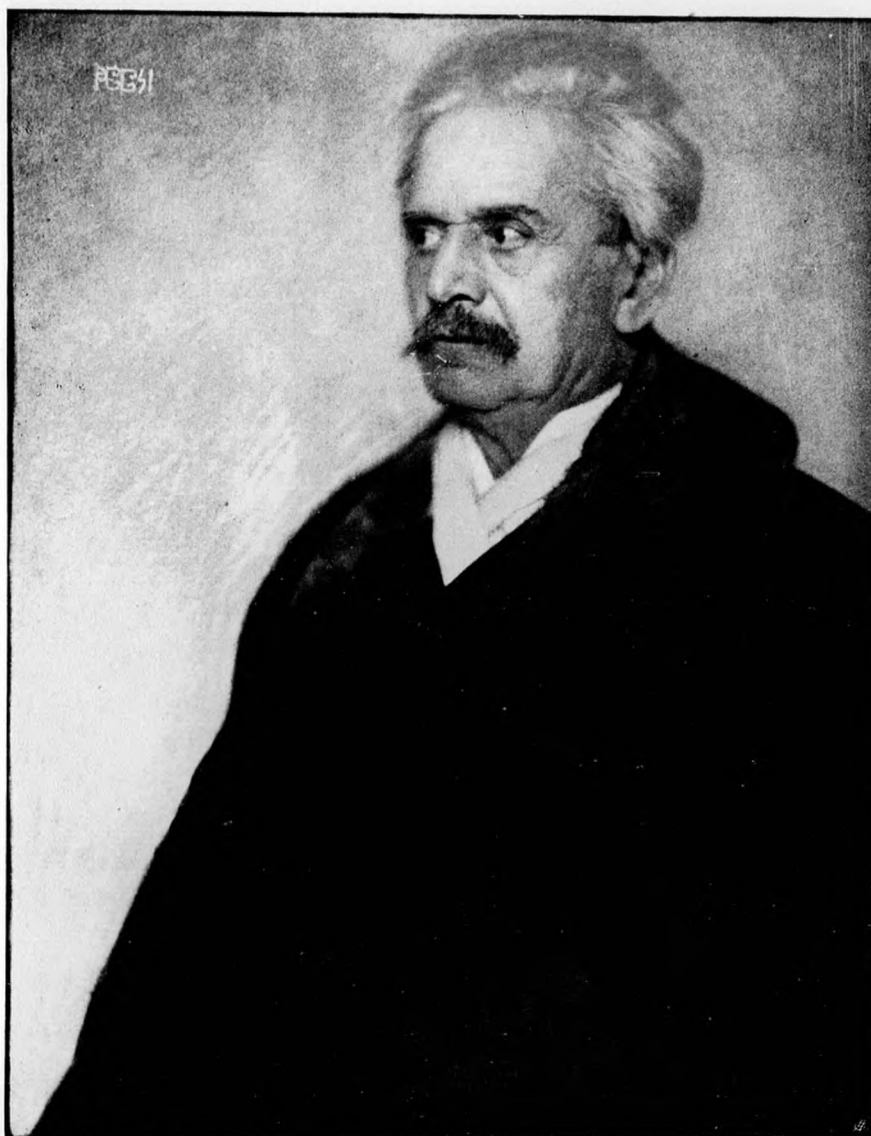
MŰVÉSZI BÉLYEGEK.

Az eldölt okmánybélyeg-pályázat.

A pályadíjazott művek szerzőinek névsorát a napilapokból ösméri a közönség. Mi csupán néhány önkéntelenül leszűrődő tanulság megállapítására szorítunk. Ez a megállapítás pedig annál inkább jogosult, mert nem lehetetlen, hogy előbb-utóbb a pályázat megisméltésére kerül majd a sor. A zsüri lelkiismeretes munkájában ugyan nincs okunk kételkedni, de a megvásárolt pályaterveket, a mostani, díjazott formájukban nem tartjuk a technikai kivitel korrektsége szempontjából szerencsés megoldásoknak. Valamennyi rajzban vérbeli grafikusok nyilatkoznak meg ugyan, csak az a kár, hogy ez a megnyilatkozás kevés figyelemre méltatta a bélyegszerűségnek alapfeltételeit. A pályamunkák legnagyobb része figurális kompozícióval experimentált, egyik-másik tájképpel, történelmi és nemzeti vonatkozású motívumokkal. Lehetnek tiszteletreméltó vélemények, amelyek így értelmezik a bélyeget, mi azonban azon az állásponton vagyunk, hogy éppen ez a grafikai terület az, mely legkevésbé alkalmas arra, hogy egy történelmi személy, középület, vagy szobormű alakjába tömörítse az alkotmányos állameszme fogalmát. Annál kevésbé, miután a történelmi személyek szimbolikus felhasználása kizárólag népszerű szoborművek grafikai másolatára szorítkozik, aminek egy kifejezett síkfelület-megoldáson való helyessége nagyon is vitás. Ercpénzen helyén valónak tarthatjuk, de okmánybélyegen kevésbé.

Feltűnő jelenség az is, hogy a számbavehető pályamunkák legnagyobb része a rajz aprólékosságában keresi a bélyeghamisítás ellen való védekezést. Ez az aprólékosság azonban már a négyszeres méretű eredeti rajzon is zavaróan tömör, még inkább az a kiállított fényképeken, de egyenesen értelmetlen foltta zavarodik majd a nyomatokban, eltekintve a klisé-készítés körül felmerülő nehézségektől.

Van a megvásárolt művek között olyan is, amelyikről hiányzik az évszám és az átírásra szánt felület, minden bélyegnek legfontosabb része.

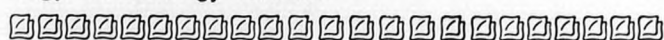
Popper Dávid arcképe.

Pécsi József
művészi fényképe.
Photographie artistique
de Joseph Pécsi.

Az az egy azonban kétségtelen, hogy a pályázat nagyobb művészi siker jegyében folyt le, mint annak idején a levélbélyeg-pályázat, amelyen tudvalevőleg az első díjat egy magyar népeletből merített aratási genrekép vitte el.

Végül pedig legyen szabad megütköznünk azon, hogy a zsűriben a hivatalnokokon, igazgatókon, szakfelügyelőn, lakásberendezőn, szobrászon és üvegfestőművészen kívül, művészi sullyal bíró grafikusaink egyike sem volt képviselve. Ezen persze csak a forma kedvéért ütköznünk meg. Oka valószínűleg az a figyelem, amely a zsűriben való részvétel miatt nem akart egyetlen grafikai művészt sem megfosztani a pályázat lehetőségétől. Ez pedig igen respektabilis ok. A feladat olyan szép volt, hogy joggal megkövetelhetette grafikai művészetünk egyetemleges versenyét. Kár, hogy ez nem így történt.

JACQUES DALCROZE.

Helleraui emlék.

Zuhogó záporban robogott velem a villamos Drezda fenyvesekkel borított hegyei között Hellerau felé. Csak Hellerau táján szakadoztak a felhők és szűnt meg az eső, ezüstös ködfátyolba borítva ezt a sajátos, tipikus szász nyaralóhelyet, mely kertvárosának és a Dalcroze-iskolának köszöni hírét. A végállomástól pedáns tisztaságu erdei út vezet a kertváros telepére, melynek verestetős házsorai már messziről bukkannak elő a fenyvesek közül. Az erdei út végén pedig feltárul a villaváros képe, dekoratíven, színesen, finoman, mint egy fametszet. A városon túl nyaralók fehérlenek-pirosanak a hullámos dombokon, mögöttük pedig, a legmagasabb emelkedésen a Dalcroze-iskola. A fenyvesek közé épített kertváros és nyaralók felett úgy áll ott egy kopasz domb tetején, mint valami krematorium. Az ólmosszinü augusztusi boru tompa világítása mellett határozottan sivár benyomást kelt. Repceföldeken át nyulik fel az ut a lapos dombtetőre, melynek kavicsos, gondozott fensikján, fehérre mázolt deszkaépületektől körülvéve, dermesztő komolysággal mered a magasba a főépület, a mutatóványok helyisége. Két oldalán lapos terraszok, étkező- és játszóhelyek. A domb lejtőjén fürdőtelep és uszoda. Minden tiszta, vakítóan fehér, kinosan gondozott.

A vendégszerető iskola, úgy látszik, vendégségekre is be van rendezve. A kirándulókat uzsonna várta a terrazon. Az eső miatt ponyvák alatt történt a megvendégelés, ahol a kiszolgálást az intézet személyzete végezte. Olyan rutinnal és előzékenységgel, mintha valamennyien törzsvendégek lettünk volna.

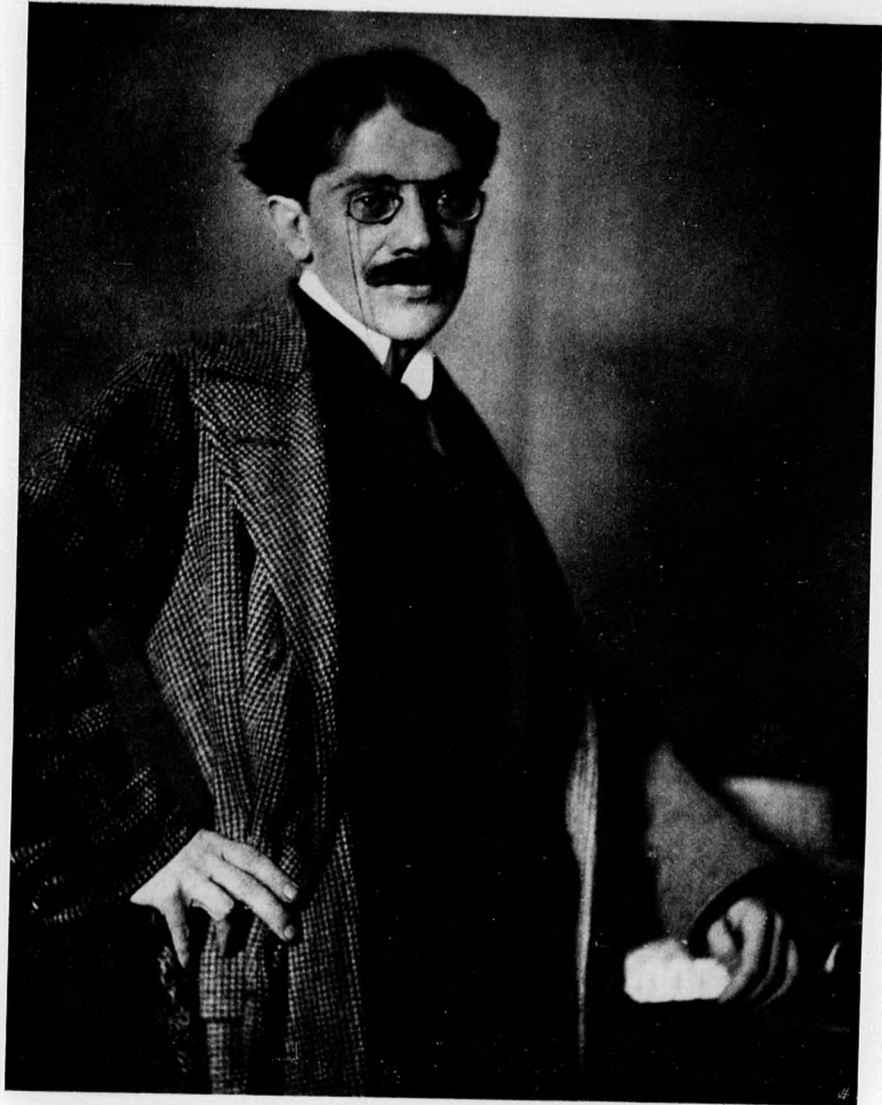
Uzsonna után aztán bekerültünk a Vortrags-Halléba,

melynél raffinátabb, csodálatosabb és felejthetlenebb valamit keveset találni. A négyszögletű, közel három emelet magas helyiség monumentális benyomást kelt. A padsorok, mint a színházban, lépcsőzetesen emelkednek fel egészen a tetőig. Az óriási, linoleummal fedett előtér lépcsőzetesen rakott fakocka építményben folytatódik és egy kulisszaszerű vászonfallal zárul. A padsorok baloldalán, a táncterület sarkában áll a zongora. Mellette fekete iskolatábla, piros hangjegysorokkal televonalozva. De a legfortélyosabb a világítás. Lámpa nincsen sehol, ellenben a hatalmas terem falai áttetsző vászonnal vannak borítva, az oldalfalak, a háttér és a mennyezet, a világítótestek pedig ezek mögött vannak elhelyezve. Így a világítás is egyenletes, sárgás hangulatu, de árnyéktalan. Ebben a milieuban folynak le Dalcroze mesternek táncmutatóványai — odahaza.

A produkciók leírása és megértése nem nagyon könnyű dolog. Alaposan igénybe kell vennem az olvasó képzeletét, ha világosan akarom azokat előadni.

Az említett teremnek sajátos érzéki világításában fekete fürdő-trikós gyermekek táncolnak, mozognak, hajladoznak, gesztikulálnak, vágatnak zenészóra, külön-külön és bizarr együttesben. A Dalcroze-iskola ugyanis a ritmikai képzés tanintézete, ahol a növedékek (eleinte azt gondoltuk, hogy csak gyermekek) táncmozdulatok és ritmikai taglejtések gyakorlása keretében zenei hallásukat, ritmusérzéküket és a zenei hangulatokra való mozgásoknak a mechanikáját tanulják. Mondhatnók: zenei testnevelés útján fejlesztik a ritmikai hallásukat. Ez a különös program persze érdekes eredményekkel jár. A fekete-trikós apróságok meztőláb topognak Dalcroze mester zongorajátékára. A zongorajáték csupa ritmikai formából áll, amelyeknek hangsúlyát „hop!” kiáltással és lábdobbanással interpretálják.

Álomszerűen furcsa látvány a 80 egyforma gyerekek pedagógiai táncgyakorlatai. Szakértőnek mindenestre sok élvezetet és tanulmányi anyagot nyújthatnak. Az persze más kérdés, hogy a gyakorlati fontosságuk arányban áll-e azzal az idővel, amelyet reá fordítanak és vajjon megérdemel-e ez a kísérleti vállalkozás egy akkora költséggel felépített színházat, mint amekkorában ott a gyakorlatok és táncpróbák folynak. Annál jogosabban merül fel ez a kérdés, mert addig, amíg csak gyermekek testfejlesztése és ritmikai nevelése körül forog az ügy, még hagyján! A pedagógia olyan valami, ami sokszor a legaggodalmasabb rébuszra is talál valami megfejtést, vagy mentséget. De hová lesz a pedagógia akkor, amikor a kis gyermekek szépen elvonulnak a táncterem kockaépítményére és helyükbe serdült hölgyek és urak vonulnak fel — majdnem azt mondtam, a porondra.

Szini Gyula arcképe.

Pécsi József
művészi fényképe.
Photographie artistique
de Joseph Pécsi.

Itt már falba ütközik a pedagógus gyönyörűsége és ugyancsak erőteljesen lüktető fantáziára van szüksége annak, aki a felnőttek táncmozdulataiban, mimico-ritmikái, vagy ritmico-pantomimicái előadásaiban magasabb pedagógiai élvezetet tud felfedezni.

Mondanom sem kell, hogy a kedves és valósággal megható gyermekprodukciók után hideg zuhanyként hatott mindnyájunkra a „felnőttek“ kara, akiknél mindaz, ami a gyermekek bemutatkozását kedvessé, hangulatossá és tagadhatatlanul érdekessé tette, valami groteszk szinradiassággá transformálódott. Mert kérem — ne tessék megütközni — de a felnőtt „tanuló“ urak és hölgyek éppen olyan fürdő-kosztümben végezték dolgukat, mint a gyermekek. Egy szál fekete, plasztikusan testhez simuló trikóban. És ez a pont azután az, amelynél kibujik a lóláb. Nem az álszemérem, hanem határozottan a lóláb.

Miféle kapcsolat fűzi össze a gyermekek táncnevelését a felnőttekével? A kettő lényegileg igen különböző valami. A gyermekiskola karakterizálja-e vajjon ezt az intézményt, vagy pedig éppen ellenkezőleg, a felnőttek tánciskolája vet-e esetleg kissé gyanusan homályos világitást az előbbire? Gyanunk alapja ugyanis a tiszta emberi logika. Bármilyen kényes a kérdés, de végre is feltűnően magától adódó, vajjon a kétnemű felnőtteknek érzékizgató öltözetben és érzéki világitásban lefolyó táncmutatványai, vagy gyakorlatai minden körülmények között meg fogják található az u. n. paedagógiai keretet? Vajjon egy legcsekélyebb és igen könnyen megnyilatkozó gyanakodás nem sütheti-e az egész iskolára rá a rosszhiszeműség bélyegét? Hiszen szép dolog az emberi test, tudjuk, nem Dalcroze mestertől tanultuk; szép dolog a ritmikus táncmozgás művészete is, ezt se tőle hallottuk először; nagyon szép, sőt ideálisan tökéletes gondolat a lélek és test harmonikus együttnevelése, a higiénikus öltözködés, az álszékeny legyőzése stb. stb. stb., de hát végre is, ki az ördög tudja elhíttetni valakivel, hogy egy ur, vagy egy hölgy, aki már a mi züllött társadalmi viszonyaink között végigélte a maga 18 vagy 20 esztendejét, trikóra vetkőzve belemerüljön a ritmikái buvárlatokba. Hiszen jó, jó, a tengeri fürdőkben sem gombolkozik be állig az ember, de hát az végre mégis csak más! A fürdés ténye természetessé teszi a trikót. De a tánc??! Igaz az is, hogy a Dalcroze-táncmozdulatok az egész testet igénybeveszik s így az „oktatás“ érdeke, hogy az összes mozgások tökéletesen érvényesüljenek. Még talán ez is jól van.

De végre és utoljára, milyen gyakorlati értékkel bír egy fiatalemberre, vagy fiatal leányra nézve, ha trikóban tud táncolni?... S most Budapest ettől a „viv-mánytól“ részeg...

Pont.

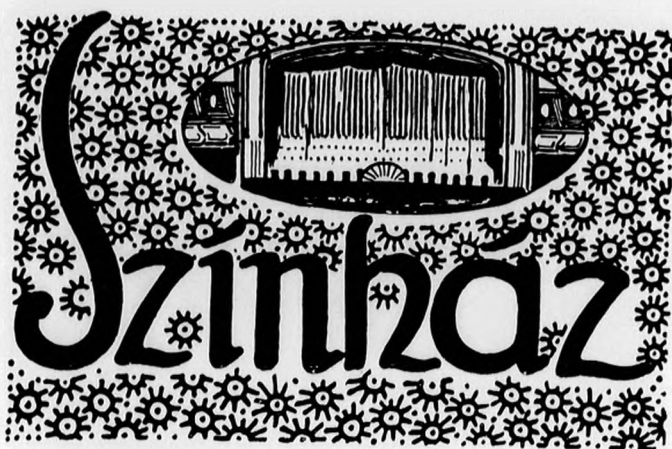
MŰVÉSZETI HIREK.

A MŰVÉSZHÁZ FELAVATÓ-KIÁLLÍTÁSA. A Művészház új palotájának építkezése miatt tudvalevőleg elmaradt az egyesület őszi kiállítása, mert a palota csak karácsony felé kerül tető alá, ellenben annál nagyobb arányokban készül a Művészház palota-felavató kiállítására. Az eddigi diszpozíciók szerint a megnyitó-kiállítás január hó elején nyílik meg. A kiállításon kizárólag magyar művészek fognak résztvenni, még pedig csakis a Művészház tagjai. A művészek nagy ambícióval készülnek erre a szinte művészettörténeti jelentőségű kiállításra, ahol a modern magyar művészet valóságos honfoglalását fogja ünnepegni. Emelni fogja a kiállítás sikerét az is, hogy igen tekintélyes díjakat tűz ki a Művészház erre a felavató-kiállításra, úgy, hogy a tárlat hihetőleg teljes fényében és értékében fogja reprezentálni a mai modern magyar művészetet. A Művészház felavató-kiállítására a beküldési határidőt az igazgatóság még nem állapította meg, de előreláthatólag december 15-ike lesz a terminus.

A MŰVÉSZHÁZ DIJAI. A Művészház az általa rendezett Szinyei-lakomán tudvalevőleg 10000 (tízezer) koronányi művészeti díjat kapott az ott megjelent műbarátoktól. E 10000 koronából 5000 koronát tűzött ki Lánczy Leó, 2000 kor.-t Szaczelláry György orsz. képvis., 1000—1000 koronát Nemes Marcel és Lindenbaum Félix, 500—500 kor.-t pedig Kotányi László és Löwenstein Arnold. E díjak közül — mint értesülünk — a Művészház igazgatósága négy díjat fog kitűzni az első felavató-kiállításra és pedig — az eddigi diszpozíciók szerint — 3 darab, egyenkint 1500—1500 koronás díjat, melyre egyaránt fognak pályázhatni a legjobb festői és plasztikai munkák és egy darab 1000 koronás díjat, melyre csak szobrászi munkák fognak pályázhatni. A pályázati feltételeket a Művészház igazgatósága és művésztanácsa együtt fogják megállapítani s a kiállításra való beküldési határidő közhírré tételével egyidejűleg fogják tudatni a Művészház művésztárgyaival. A pályabírószám összeállítására vonatkozólag eddig még nem történtek diszpozíciók.

A MŰCSARNOK TÉLI TÁRLATA. A Műcsarnok zsürije már részben befejezte a Műcsarnok téli tárlatára beérkezett nagy anyag zsürizését. A kiállítás november 5-én nyílik meg.

NÖVENDEK-KIÁLLÍTÁS Az Országos Magyar Iparművészeti iskola növendékei szünidei munkáikból kiállítást rendeztek az iskola helyiségeiben. A kiállítás dicséretreméltó törekvésekről tett tanúságot és biztató ígéretekkel nyújtott a növendékek sokféle képességeinek egyéni kialakulására nézve.

AZ APOSTOL.

Magyar színház.

Emlékszem, önképző-iskolás koromban megdicsérték egy „Vihar az erdőben” című dolgozatomat. Nagyon szépen volt a szegény természet leírva. Csakugy cikkázott a villám, süvitett a szél, recsegett-ropogott minden, hogy nemcsak az önképzőkörnek, de még Lear királynak is imponált volna. Ámde jött a nagy irodalmi verseny, az önkényuralom lefujta a természetleírás című pályázatot és kijelentette, hogy a „történelmi elbeszélés” az a porond, melyen a babérok elérhetők.

Ez a zsurnoki parancs megakasztott. Én természeteket írok le és ők történelmi alapon akarnak elbeszélgetni!

Mit csináljak már most az én megrázóan dühöngő viharommal? Csak nem dobom a szemétre? Dehogy — egy kis poetica licenciával segitettem a bajon. A leghatározottabban kijelentettem, hogy Könyves Kálmán királyunknak törvénytelen fia volt Boris herceg. Ez a herceg most szökött meg a rabságából. Nem emlékszem már pontosan, vajjon a görög udvarból vagy a görög udvarba szökött-e, de tudom, valahonnan megszökött, hogy a görög sereg élére álljon.

Miért ne vezethetett volna szökésének útja erdőn keresztül? Sőt valószínű, hogy az akkori közlekedési viszonyok sem voltak sokkal jobbak a maiaknál, így tehát kényszerítve volt erdőben bujdokolni.

Szegény Boris herceget az erdőben, — mint ahogy Önök nagyon helyesen sejtik — iszonyu vihar lepte meg. És az én természeti leírásom — hogy kárba ne vesszen — óriási erővel zúdult rá a történelmi alakra. Igaz is, miért ne recsegne, ropogna, süvitene, bömbölne történelmi keretben a már oly szépen megírt viharom?

Hát dühöngött — és a siker bámulatos volt!

Boris szerencsésen elérte a sereget, megnyerte a csatát és én a tiz koronás pályadíjat.

Nem tudom, hogy mondják franciául: „pont az én esetem!” de Bourget meg tudja mondani — el is mondhatja!

Ő megcsinálta a szűk családi körben lejátszódó drámáját. Adva volt egy apa, a fia és a szeretője.

De aztán jött a szociális áramlat. Három évvel ezelőtt Bourget is beleszólt „Barricad”-jával a szindikalista mozgalmakba és egyszeriben tisztában volt azzal, hogy a francia halhatatlannak mindenhez kell értenie.

Ő, aki eddig parfümös tollal analizálta a szalónok szerelmét, most a társadalmi problémákra vetette nem tulságosan súlyos egyéniségét.

Igy tehát a már szépen megírt családi ügyből úgy csinált társadalmi drámát, hogy az apát megtette szociálista miniszterelnöknek (lásd Boris herceget!). De a darabnak annyi köze van a szociálistához, mint az én természetleírásomnak a történelemhez!

Bourget-t komoly kérdésekben nem lehet komolyan venni.

De lássuk csak, mi történik a darabban?

A miniszterelnök szereti az igazságot és gyűlöli a panamát. Iszonyu visszaéléseknek jött nyomára s kegyetlenül megakarja büntetni a részeseket. Minden adat együtt van a leleplezésre. Ő már a nagy lecsapásra készül, amidőn a miniszterelnök fia elront mindent.

A gyerekek tudniillik szerelmi ügyekből kifolyólag pénzre van szüksége. Pénzre minden áron! És el is fogadja azt — az apja ellenségeitől, a panamistáktól.

Ezzel az apa is lehetetlenné van téve és ha igazán szereti az igazságot, úgy le kell tartóztatnia a fiát.

De hát ezt nem bírja el a lelke. Inkább lemond a pozícióról, hatalomról, reményekről.

Már most nézzük, vajjon az-e a darab, aminek a szerző szánta? Iránydarab? Ugyan mi az intenciója?

Talán az, hogy a szociálisták kormányképtelenek? De hiszen minden, ami itt történik, független a szociálistáktól. Ami Portal miniszterelnökkel itt történik, az a legklerikálisabb kormányelnökkel is megeshetik, feltéve, hogy tényleg gyűlöli a panamát! Vagy azt akarja mondani, hogy minden ember életében lehetnek helyzetek, amikor meg kell alkudni a körülményekkel, vagy a legszebb törekvések is csődöt mondanak?

Ha tényleg ezt akarja mondani, akkor ez nem „irány”, hanem a legemberibb, a legmegszokottabb valami!

Valamennyien tudjuk, hogy az életben sok az olyan helyzet, amikor a kötelességtudás összeütközésbe kerül a szívvel. Istenem, hiszen ha csak mi tudnók ezt, az nem is volna olyan nagy baj, de tudja ezt minden halandó, aki a színpaddal bármi néven nevezendő vonatkozásban áll. Minden akadémiai díjjal

megbélyezett darabnak ez a csattanója. Szegény Bartók Lajos „Thurán Anná“-jától kezdve megszámlálhatatlan a rossz darabok sorozata, melyben ez a téma adja az alapot.

Az öreg Thurán, mint a város birája pálcát tör a saját leánya felett, mert vétkezett.

Már itt is az apa szive és a pozícióval járó kötelességérzet kerülnek egymással szembe.

Azóta sok-sok változott, de Bourget még mindig itt tart. Ő még mindig azt hiszi, hogy a legkomplicáltabb, a legfurfangosabb drámai bonyodalmat aranzsálta és a legszerveesebb nyugodtsággal piszmoz a mi idegrendszerünkben, amikor Portal miniszterelnök le akarja tartóztatni a fiát és a fiu ezt kérdi tőle:

— Papa, megöljem magam?

A miniszterelnökben győz az apa.

És ezt a küzdelmet nevezi Bourget idegölő perceknek! Nem, ez nem küzdelem, ez sablón!

Az alakok megrajzolása pedig mindenképen hozzájárul az egész darab valószínűtlenségének tökéletesítéséhez. Papir-emberek, melyek úgy sarjadzottak ki Bourget novellás kötetéből.

NAPRAFORGÓS HÖLGY. (Magyar színház.) Megvan a horvát-magyar barátság! A horvátok ezennel be vannak vezetve és így elértük a valódi célt: a magyar szerzőknek is megnyitkák a zágrábi kapuk.

Vojnovich Ivonak „Napraforgós hölgye“ kétségtelesen jó színházi cikk. És ha igazuk van azoknak, akik azt állítják, hogy jó darab csak az, mely a színpad lehetőségeiből folyik, s ha azt értik ezalatt, hogy a színháznak csak színházi céljai, tehát sem bevallottan tendenciózus, sem irodalmi ambíciói nem lehetnek, akkor a „Napraforgós hölgy“ jó darab. Mert célja, irodalma: nulla, de azért érdekes.

Ha elhagyjuk a darabból a poézist, akkor a legponyvább detektívregénnyel állunk szemben. Ha rászámánám magam aira, hogy a „tartalmát“ elmondjam, úgy kihámozódnék az a véres tragédia, melyeknek jól ismert revolveres címlapjait eléggé megokoltan dugdossuk a serdültebb ifjuság elől. A címe is megmaradhatna, a címlapra egy vérében fetrengő halott embert rajzolnák, amint baljában görcsösen szorongat egy napraforgót. Az ártatlanul meggyanusított matrózfiu, a vérnyomok, kiegészítik a mesét. És hogy még sem hat ilyen rémdrámaszerűen, azt egyrészt a költő Vojnovichnak köszönhetjük, ki egy-egy jelenetet valósággal átítatott poézissel.

Másrészt Gombaszögi Fridának, ki olyan volt, aminőnek Duse akarja az igazi művésznőt látni. Az első jelenése megkivánja, hogy egy emelet magasságból lépcsőn jöjjön le a színpadra.

Ezen a pár lépcsőfokon egy egész drámát játszik el ez az asszony. Szemmel, ajakkal és vállal.

Hogy ez a játék nekünk nem egészen világos, arról a szerző tehet, mert a darabot úgy kellett volna megkonstruálnia, hogy az asszony minden mozdulatának magyarázata még a megjelenés előtt adásuk tudunkra. Így azonban csak később tudjuk meg, hogy mit is jelentett Gombaszögi egy-egy gesztusa, milyen kitűnő is volt az az asszony!

A rendezés nem tulságosan nehéz feladatát ügyesen oldotta meg Márkus László.

Csak a főpróbán történt egy kis baj. A második felvonás végén Csontos, a matrózfiu, menekülni akar a rémdrámas szobából és e végből öklével beüti az ablakot. A hatás jó volt. De a felvonásközben Beöthy igazgató berontott a nézőtérre, orvost keresett, mert Csontos könyökig megvágta a karját.

A frappáns hatás igazán nem érné meg a mindennapi üvegszilánkokat és, mintahogy Beöthy mondta, nadrágot még sem huzhat a kezére, a későbbi előadásokon egy korsóval zuzza be az ablakot.

Ez nem megy a valószínűség rovására, de annál kellemetlenebb rendezői botlás az, hogy Csontos, a szurtos hajóval kikötött matrózfiu, lakkfélcipőben és nyilas selyemharisnyában járkal London utcáin.

Ez majdnem olyan kellemetlen, mintha frakkos estélyi öltözetbe boxos-vixes cugos cipőt huzna.

Mindent összegezve, a darab egy újabb Gombaszögi studium, tehát meg kell nézni, annál is inkább, mert nem marad soká műsoron, de viszont be fog válni, mint vidéki főerősség.

Csontos szerepe nagyszerű „utazó-szerep“.

AZ ERŐS LÁNCOK. (Vigszínház.) Azért nem szabad haragudni Salten Felixre. Ő okos, intelligens ember marad az „Erős láncok“ ellenére is.

Minden ember multjában vannak apró botlások, melyek nem lehetnek kihatással az egész életre.

A „Simplicissimus“ doudec vicceit és az „Alt-Heidelberg“ émelygős meséjét fölereszteni és ezt egy modern író márkájával takargatni... enyhén szólva: visszaélés.

De azért Salten Felix erős egyéniség, markáns író — ezt bebizonyította az „Erős láncok“ előtt megírt dolgaival; mi pedig megbocsájtó, a végtelenségig türelmes publikum vagyunk — ezt bebizonyítottuk az „Erős láncok“ premierjén. D.

FELELŐS SZERKESZTŐ: KOVÁCS BÉLA.

KIADJA: KOVÁCS-FÉLE TÜKÖRREKLÁM-VÁLLALAT, BPST. „JÓKAI“ NYOMDA R.-T. BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-UT 28.

Rodosi Testvérek

kávész, tea- és rumnagykereskedők. Telefon 26-16.
Budapest, V. kerület, Szabadság-tér 1. szám.

Henry Faber & Co. London, rum.

I. & F. Martell, Cognac és Dékány Péter és Társa budafokicognacgyárának vezérképviselősége.

ÁLTALÁNOS BERENDEZÉSI R.T.

BUDAPEST
VII., GIZELLA-UT 26

Berendez kávéházakat a legegyszerűbbtől a legdrágább kivitelig.

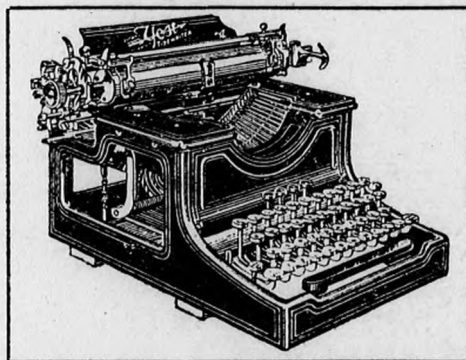

TELEFON-INTERURBAN 65-75

Korszakalkotó ujtás az írógéptechnika terén!

Automatikus váltó. Az írássebesség 50 százalékos fokozása. Csodálatos előny. A látható írásu, nem szalagos XV. számú Yost 1912. évi modellje az automatikus váltás folytán a legökéletesebb, a leggyorsabb írásra alkalmas írógép.

Kérje vételkötelezettség nélkül a gép bemutatását.

Nem drágább a rendes gépnél.
Nagy betűk és jelek leírásánál a kéz nincs többé lekötve. A szóköz (spácium), a váltó beállítása, a kocsitovábbítás, váltóvisszaállítás automatikusan történik.

Yost

írógép részvény-társaság KÁLDOR M. igazgató.
Budapest, New-York palota.

Goldstein Ignác

elektrotechnikus

Budapest, VII. kerület, Kazinczy-utca 53. szám

Telefonszám: 18—29.

Villanyos berendezés és karbantartási vállalat. Villanyvezetékek. Villanyventilátorok. Villanytelepek. Csengők.

Rein Vándor

szőnyeg- és ágynemű áruháza
Budapest, VI., Andrassy-ut 9.
Berendez szállodákat, pensiókat. Neuschloss-butorok kizárólagos főraktára .: .:

KOVÁCS GYULA ÉS TÁRSA CSILLÁRGYÁRA

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 9. TELEFON: 91-04.

Telefon: "HUNGÁRIA" 76-58. Telefon: 76-58.

MAGYAR HÉZAGMENTES ASBEST PADLÓGYÁR

BUDAPEST, IX. KER., ÜLLŐI-UT 113. SZÁM.

GYÁRTANAK: Teljesen lábmeleg, pormentes, tűzbiztos, savellentálló, vízhatlan, higiénikus asbest-padlót, falburkolatot, homorúan kiképezett falcsatlakozást, parafa alapburkolást linoleum részére

AL KÖLMAK: Kórházak, szanatorliumok, menhelyek, iskolák, fürdők, templomok, hivatalok, nyilvános épületek, vendéglők, kávéházak, szállodák, bérházak, színházak, mulatóhelyek részére.

BEITZ JÁNOS Telefon: 81-30.

MŰSZTERGÁLYOS,

új és használt kávéházberendezési cikkek raktára, legnagyobb elefántcsontgolyó raktára
BUDAPEST, VII. KER., AKÁCFA-UTCA 55. SZÁM.

SOMLÓ DISZITÓ,
FESTŐ,
MÁZOLÓ

Budapest, VI., Rózsa-u. 27. Telefon 157-54.

Telefon 49-08. RAPP S. Telefon 49-08.

kárpitos és diszitő. Mintaraktár és műhelyek

BUDAPEST,
V., Mária Valéria-utca 13. szám.

MODERN CÍMTÁBLA
FESTÉSZET

Bokor és Klein
TELEFON: 108-39.

DIPOLD JÁNOS

műlakatos- és csillárgyára

Budapest, IX. ker., Bokréta-utca 23. sz.

Saját gyártású csillárok diszes kivitelben. Rácsok, kandallók, világítótestek terv vagy rajz után. Különlegességek dombormű, vert vagy kovácsolt vas- és fémbutor-veretekben.
Telefon: 128-62. Telefon: 128-62.

Belatiny Casino brut.

Magyar kir. országos központi mintapince és a Magyar kir. kincstári borok főelárusításának vezérképviselője:

SZÖLLŐSI TIVADAR, BUDAPEST, VII. KER., WESSELÉNYI-UTCA 6. SZÁM.

TELEFON: 19-60.

INTERURBAN.

Hirschkovits Károly

BUDAPEST, VI., HAJÓS-UTCA 15. SZÁM.

Hatóságilag engedélyezett kereskedelmi ügynökség. Közvetít kávéházat, szállodát, vendéglőt, valamint egyéb ingatlanokat, azok finanszírozását és egyéb pénzügyi tranzakciót eszközöl.

JOKAI NYOMDA
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST
THÖRÖLY-UT 28.
TELEFON: 58-32